

Beleidsplan museaal landgoed Fraeylemaborg

2013 – 2016

Stichting Landgoed Fraylemaborg
Hoofdweg 30
9621AL Slochteren
0598 – 421 568
info@fraylemaborg.nl
www.fraylemaborg.nl

Inhoud

0	Samenvatting	5	6.3.2 Behoud van het landgoed.....	28
1	Inleiding	9	6.3.3 Organisatie	29
2	Het cultuurhistorisch en economisch belang van het landgoed.....	11	7. Meerjarenbegroting 2013-2016	31
2.1	Cultuurhistorisch belang van Fraeylema	11	7.1 Exploitatie nieuw beleid	31
2.1.1	Fraeylema en het nationale monumentenbeleid.....	12	7.2 Projecten nieuw beleid.....	32
2.2	Economische betekenis van Fraeylema	13	7.3 Meerjarenbegroting 2013-2016	32
3	Huidige activiteiten.....	15	Begroting	35
3.1	Wat heeft het landgoed te bieden	15		
3.2	De evenementenkalender.....	16		
3.3	Educatie.....	16		
4	Uitvoering beleidsplan 2006- 2011	17	Bijlagen.....	49
4.1	Wat is er gerealiseerd	18	Bijlage 1 Organigram en netwerk	50
4.2	Kwaliteit en professionaliteit	18	Bijlage 2 SWOTS.....	51
4.2.1	Bestuur	18	Bijlage 3 Overzicht CV's bestuursleden	55
4.2.2	Medewerkers, vrijwilligers.....	18	Bijlage 4 Profielschets bestuur zoals vastgesteld op 03-12-2010	56
4.2.3	Onderhoud	18	Bijlage 5 Checklist Cultural Governance	58
4.2.4	Public relations	18	Bijlage 6 overzicht CV's medewerkers.....	59
5	Bouwstenen voor nieuw beleid	21		
5.1	Belangrijke ontwikkelingen	21		
5.2	Sterkte-zwakke analyses.....	21		
5.3	Doelen subsidiegevers	22		
5.3.1	Gerrit van Houten Stichting en van Houten Stichting	22		
5.3.2	Jan Menze van Diepen Stichting	22		
5.3.3	Stichting Van der Wyck-de Kempenaer	22		
5.3.4	Gemeente Slochteren.....	22		
5.3.5	Provincie Groningen	22		
6	Beleid 2013-2016.....	25		
6.1	Kwaliteit en professionaliteit	25		
6.1.1	Bestuur	25		
6.1.2	Medewerkers en vrijwilligers.....	25		
6.1.3	Onderhoud.....	26		
6.1.4	Public Relations	26		
6.2	Beleidsprioriteiten	26		
6.2.1	Expositiepaviljoen	26		
6.2.2	Kinderen	27		
6.2.3	Herinrichting Borg	27		
6.2.4	Brandveiligheid	27		
6.3	Nieuwe activiteiten.....	27		
6.3.1	Publieksfunctie van het landgoed	27		

Frayelemaborg, Christiaan Afman

Samenvatting

In dit beleidsplan geeft het bestuur van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg zijn visie op de toekomst. Het plan is zo geschreven dat alle zakelijke en toetsbare informatie er goed in staat, maar dat daarnaast het cultuurhistorisch belang, de romantiek en het wonder van het prachtige landgoed tot de lezer door zal dringen, ook de lezer die nimmer in Slochteren was.

In *Hoofdstuk 1 Inleiding* wordt uiteengezet hoe het beleidsplan tot stand is gekomen na raadpleging van verschillende organisaties, die aan het landgoed verbonden zijn.

Hoofdstuk 2 gaat in op het cultuurhistorisch en economisch belang van het landgoed. Dat cultuurhistorisch belang is overduidelijk. Dankzij de eeuwenoude geschiedenis valt het landgoed sinds de jaren zeventig en tachtig onder de Monumentenwet. Sinds 2001 is het een geregistreerd museum, dat vanaf 2010 ook met de Museumjaarkaart kan worden bezocht.

In de borg wordt de bewoonde sfeer tot halverwege de 20ste eeuw tot leven gebracht en wordt permanent het werk van de schilder Gerrit van Houten (1866-1934) en van belangrijke tijdgenoten getoond. Op het landgoed worden wisselexposities georganiseerd, geïnspireerd op de eigen collecties van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: de Gerrit van Houten Stichting, de Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting van der Wyck de Kempenaer.

Het landgoed is ook economisch van grote betekenis. De bezoekersaantallen ontwikkelen zich positief.

Er komen nu jaarlijks 29.000 museale bezoekers naar het landgoed (waarvan 30% van buiten de drie noordelijke provincies) en er worden 55.000 bezoeken gebracht aan het park. Deze bezoekersstroom genereert jaarlijks in de regio een omzet van € 650.000 (13 FTE). De exploitatie en de projecten creëren jaarlijks 9 FTE, gebaseerd op een omzet van € 430.000.

Hoofdstuk 3 Huidige activiteiten beschrijft wat de bezoeker anno 2011 kan beleven op het landgoed. De Fraeylemaborg is een toeristische trekker van formaat die potentie heeft om door te groeien.

Het landgoed heeft de bezoeker veel te bieden. Naast de borg zelf kan in het in 2009 grondig verbouwde Koetshuis de wisselexpositie worden bezocht. In de ook in 2009 gerenoveerde Oranjerie vertellen NAM, Gasterra en Gasunie het verhaal van het Slochter gas “Nederland Aardgasland”. In het park (in Engelse landschapsstijl) ligt 6,3 km wandelpad en daarlangs zijn de klassieke beelden en de glazen beelden van de tentoonstelling “Gas in glas” te zien. Kinderen kunnen zich in de borg verkleden als ridder of jonkvrouw en op speurtocht gaan door de borg of via het Sprokkelpad door het park. Het restaurant de Boerderij is een aantrekkelijke uitspanning voor het nuttigen van

Samenvatting

een kopje koffie, lunch of diner en heeft in de schuur een zaal voor 300 personen voor bruiloften, partijen, concerten, toneelvoorstellingen, bedrijfstrainingen en bijeenkomsten. Fraylemaborg kent een uitgebreide evenementenkalender met o.a. een tuinfair, de Kunstmarkt, het Openluchtspel, Fraylema Culinair, de Koetsentocht, de Oldtimertocht, de Kerstmarkt, de kaarslichtrondleidingen, “Kerstpracht op Fraylema”, het slepen van bomen door paarden, de paddenstoelentocht, eieren zoeken en wandelingen door het park onder leiding van een natuurgids. Bij de cultuureducatie van kinderen ligt het accent op de scholen. Tientallen scholen brengen klassikaal een bezoek aan het landgoed. Het Aletta Jacobscollege Hoozeand en alle basisscholen in het dorp Slochteren doen elk jaar mee aan projecten. Alle groepen 7 en 8 van de basisscholen in de gemeente Slochteren doen mee aan de Open Monumentendag en leerlingen van AOCterra en TerraNext krijgen op het landgoed les over groenonderhoud en cultuurhistorie.

In *Hoofdstuk 4* wordt ingegaan op de uitvoering van het Beleidsplan 2006-2011. In dit hoofdstuk wordt dus teruggekeken. In 2006 heeft het toenmalig bestuur het ‘Toekomstplan Fraylemaborg levende geschiedenis’ vastgesteld. De belangrijkste doelstellingen: meer bezoekers (van 20.000 in 2004 tot gemiddeld 28.000 aan het einde van die beleidsperiode), het herinrichten van de interieurs van de borg (renovatie van de bibliotheek en de blauwe logeerkamer) en een ingrijpende restauratie van het park (renovatie 6,3 km pad, herbouw Geele brug en restauratie Hooze berg) zijn dankzij grote inspanningen van bestuur, medewerkers en vrijwilligers gerealiseerd. Deze investeringen en daarnaast nog de nieuwe werkschuur, restauratie Oranjerie en verbouw Koetshuis hebben kunnen plaatsvinden door ruimhartige bijdragen van overheden, fondsen en Gasterra, NAM en Gasunie in het kader van de manifestatie 50 jaar Groninger gas.

In 2008 trad er een vrijwel geheel nieuw bestuur aan onder leiding van de heer J. W. Remkes. Overleg met de aan het landgoed verwante stichtingen en de gemeente Slochteren leidde er toe dat zij hun jaarlijkse bijdrage in de exploitatie van het Landgoed hebben verhoogd, waardoor nu weer sprake is van een relatief gezonde exploitatie.

De Fraylemaborg werkt met een vast stramien aan communicatieproducten: een digitale nieuwsbrief, de Fraylemafolder met het jaarprogramma, persberichten, informatie op eigen website en die van partners en advertenties in toeristische magazines en het Museum Magazine. Verder wordt er goed samengewerkt met Marketing Groningen en wordt er doorlopend marktonderzoek uitgevoerd.

Hoofdstuk 5 beschrijft de Bouwstenen voor nieuw beleid. Daarbij wordt ingegaan op belangrijke ontwikkelingen zoals de economische recessie. Om deze de komende tijd het hoofd te bieden is een grote inzet nodig van bestuur, medewerkers en vrijwilligers. Sponsoring vanuit het bedrijfsleven en de fondsen is minder aan de orde. Ook bij de overheid is sprake van kortingen op kunst en cultuur. Verder zijn door bestuur, directie, medewerkers en vrijwilligers, de Gerrit van Houten Stichting, de Activiteitencommissie en de vereniging Vrienden van de Fraylemaborg Sterke Zwakte analyses (SWOT's)

opgesteld. De belangrijkste aandachtspunten daaruit zijn:

Sterke punten: eigenheid, uniciteit, uitstraling en aanzicht van de borg in combinatie met de Engelse landschapstuin als park, de waardevolle kunstcollecties in de borg en van de op het landgoed aanwezige stichtingen, het verbouwde Koetshuis met winkel en tentoonstellingsruimte en de Oranjerie.

Zwakke punten: afhankelijkheid van subsidiegevers, beperkte openstelling van de horeca en weinig recreatief- toeristische mogelijkheden in Slochteren en omstreken.

Kansen: de bouw van een nieuw expositiepaviljoen om meer publiek te trekken, samenwerking met toeristisch-recreatieve en culturele instellingen op het gebied van arrangementen, de exclusiviteit van de borg uitbuiten, de ontwikkeling van het Slochterhavengebied met het Slochter- en Overbos en het landgoed attractiever maken voor jonge mensen en gezinnen.

Bedreigingen: bezuinigingen overheid en bedrijfsleven, vergrijzing van bezoekers en vrijwilligers, stijgende onderhoudslasten voor gebouwen en monumentaal groen en verhoging exploitatielasten door brandveiligheidsregels.

Ook de doelen van de subsidiegevers zijn belangrijke bouwstenen voor nieuw beleid. Fraylemaborg ontvangt jaarlijks subsidie van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: Gerrit van Houten Stichting, Van Houten Stichting, Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting Van der Wyck-de Kempnaer. Deze stichtingen verbinden daaraan de voorwaarde dat hun collecties onder de aandacht worden gebracht van het publiek.

De borg krijgt ook jaarlijks subsidie van de gemeente Slochteren en de provincie Groningen.

De ambities van de gemeente Slochteren met de Fraylemaborg in haar Cultuurnota 2009-2012 sluiten vrijwel naadloos aan op de doelstellingen van de Fraylemaborg zelf.

De provincie Groningen moet bezuinigen en heeft haar doelstellingen vastgelegd in het Kader voor het cultuurbeleid 2013-2016 (onderdeel Voorjaarsnota 2010). De provincie ziet de Fraylemaborg als een belangrijke partner en als een belangrijk onderdeel van de Collectie Groningen: het collectief van de verschillende collecties in Groningen. De in dat kader door de provincie geformuleerde doelstellingen komen volledig overeen met die van de Fraylemaborg. Aan de eisen, die de provincie op bestuurlijk en inhoudelijk terrein stelt, wordt door Fraylemaborg geheel voldaan.

In *Hoofdstuk 6* wordt het beleid 2013-2016 verwoord. Het bestuur hecht grote waarde aan kwaliteit en professionaliteit. Dat past ook bij de taak om een zo belangrijk cultuurhistorisch landgoed duurzaam te beheren en in stand te houden. De kwaliteit wordt geborgd door te werken volgens de Code Cultural Governance met een gekwalificeerd bestuur en gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers. Om de vergrijzing tegen te gaan en jonge mensen te interesseren voor het landgoed zal er een jongerenplan worden opgesteld. Medewerkers en vrijwilligers zullen op basis van een scholingsplan verder worden geschoold op het gebied van museaal beheer, klantvriendelijkheid, bedrijfshulpverlening, veiligheid en management. Ook de komende periode zal gewerkt

worden met het ontwikkelde vaste stramien aan communicatieproducten. De website krijgt een frissere vormgeving, wordt interactiever en er zullen educatiepagina's voor jongeren aan worden toegevoegd. Verder wordt onderzocht op welke sociale media Fraylemaborg zich de komende jaren zal gaan richten.

Op grond van de bouwstenen voor nieuw beleid is een lijst met projecten nieuw beleid tot stand gekomen. Deze kunnen deels worden gerealiseerd vanuit bestaand budget, maar deels is er nieuw budget voor nodig. De financiële vertaling van deze nieuwe activiteiten (bestaand budget en nieuw budget) is verwerkt in de Meerjarenbegroting 2013-2016.

De belangrijkste beleidsprioriteiten zijn:

- **het Expositiepaviljoen (€ 1.786.000 nieuw budget);** de nieuwe expositieruimte heeft de aantrekkelijkheid van het landgoed belangrijk vergroot, maar de ruimte is aan de kleine kant. De huidige 130 m2 moet eigenlijk vergroot worden met 450 m2 via een half verzonken gebouw met groendak in de koetshuistuin aansluitend aan de huidige expositieruimte. Deze investering maakt Fraylema op termijn minder afhankelijk van subsidies. Met aansprekende wisselentoonstellingen wordt meer publiek getrokken en komt een groter deel van de inkomsten van het publiek. Deze investering is ook goed voor de Groninger economie.
- **Kinderen (bestaand budget);** de activiteiten voor kinderen zullen worden uitgebreid met ritjes met de bokkenwagen en ezelskar, spelen met oude spelletjes, of je verkleden tot borgbewoner, een fotospeurtocht voor kleuters, een GPS route in het park en kinderwandelingen onder leiding van een gids. Verder wordt onderzocht of de vervoerdrempel bij scholen voor een bezoek aan het landgoed kan worden weggenomen.
- **Herinrichting Borg (€ 80.000 nieuw budget);** de daagse kamer, de kamer van de gouvernante, de leer- en speelkamer van de kinderen, de spreekkamer en de ouderslaapkamer zullen een meer oorspronkelijke inrichting krijgen. Ook zijn maatregelen nodig op het gebied van klimaatbeheersing.
- **Brandveiligheid (€ 330.000 nieuw budget);** uit onderzoek is gebleken dat (fors) moet worden geïnvesteerd in de brandveiligheid van de borg. Ook het diefstal en inbraakpreventiesysteem moet worden geïnnoveerd.
- **Daarnaast zijn er nog de volgende projecten nieuw beleid, waarvoor nieuw budget nodig is:**
 - het zichtbaar maken van de geschiedenis in het dorp Slochteren inclusief opleidingen € 25.000,
 - de ontwikkeling van de beeldentuin € 80.000,
 - het (onzichtbaar) optimaal uitlichten van het interieur van de borg € 30.000,
 - het verplaatsen van de Gastentoonstelling naar het bezoekerscentrum bij de haven € 20.000,

Hoofdstuk 7 bevat met de meerjarenbegroting 2013-2016 de financiële vertaling van de wensen nieuw beleid. De investeringen in alle projecten nieuw beleid bedragen € 2.355.000. Het is de ambitie van het bestuur om de potenties van het landgoed verder te ontwikkelen. Het zal grote inspanning kosten om deze gelden bijeen te krijgen. Praktisch al dat geld zal van fondsen moeten komen. Alleen als voldoende fondsen kunnen worden geworven gaan die plannen door. Ten koste van alles moet worden voorkomen dat nieuwe investeringen leiden tot ongewenste negatieve effecten voor de instandhouding en de exploitatie van het landgoed. Daarom is de meerjarenbegroting ook zo opgesteld dat het bij de huidige financiering ook zal lukken om het landgoed in beperkte mate verder te ontwikkelen en te onderhouden, uitgezonderd de investering in de brandveiligheid. Die kosten kunnen niet worden betaald uit bestaand budget.

Bij realisatie van de nieuwe investeringen is sprake van hogere jaarlijkse exploitatielasten. Fraylema kan daar voor een deel (€ 78.500) in voorzien door de te verwachten toename van entreegelden en bestedingen in de Museumwinkel. Daarnaast doet Fraylema een beroep op de schragende stichtingen om hun bijdrage met € 17.500 te verhogen. Van de provincie wordt een verhoging van € 30.000 gevraagd. Dat verzoek wordt alleszins redelijk geacht vanwege de toename van de bezoekersaantallen van 28.000 tot 40.000 per jaar¹. Dat genereert een omzet in de regio van € 930.000, oftewel 18,6 FTE langjarig. Onze exploitatie levert 10,5 FTE op en de projectinvesteringen 11,8 FTE. Zelfs inclusief de gevraagde ophoging van de provinciale subsidie ontvangt Fraylema veel minder dan de twee andere museale borgen, Verhildersum en de Menkemaborg. Voor dat verschil zijn vanuit de huidige situatie geen duidelijke gronden aan te wijzen, anders dan dat deze financiële verdeling blijkbaar historisch zo is gegroeid.

¹ Deze aantallen zijn exclusief de bezoeken aan het park. Deze aantallen schommelen tussen de 50.000 en 60.000 per jaar.

Inleiding

1.0 Inleiding

Het landgoed Fraeylemaborg vormt, om met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te spreken, een uniek voorbeeld van een voorname Groninger borg met bijbehorend park van opmerkelijke aanleg.

De bezoekers van het museale landgoed roemen het goede onderhoudsniveau, de prachtig ingerichte kamers en leuke tentoonstellingen. De waarderingscijfers zijn hoog en het is een uitdaging om ook in de toekomst de potenties van het landgoed optimaal te benutten. De Fraeylemaborg, als schitterende representant van het Groninger cultureel erfgoed, verdient dit.

In dit beleidsplan geeft het bestuur van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg zijn visie op de toekomst. Het is tot stand gekomen na raadpleging van verschillende organisaties en instanties, zoals het bestuur van de Gerrit van Houten Stichting, het bestuur van de Stichting Activiteitencommissie Fraeylemaborg, het bestuur van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg en directie, medewerkers, vrijwilligers en bezoekers van het landgoed. Het bestuur is allen zeer erkentelijk voor de SWOT analyses met sterktes en zwaktes en kansen en bedreigingen. Deze gedegen analyses zijn goede uitgangspunten voor nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen.

Rozen en Petunia's, Gerrit van Houten

Het cultuur- historisch en economisch belang van het landgoed

2.0 Het cultuurhistorisch en economisch belang van het landgoed

De borg met bijbehorende gebouwen en het omliggende borgterrein zijn zowel cultuurhistorisch als economisch van grote betekenis.

2.1 Cultuurhistorisch belang van Fraeylema

Ondanks een eeuwenoude geschiedenis zijn het hoofdgebouw, de schathuizen en de bruggen van de Fraeylemaborg pas op 12 juli 1971 onder de bescherming gebracht van de Monumentenwet.² Per 29 mei 1986 werden ook de andere onderdelen en het park (met uitzondering van de Oranjerie) als rijksmonument aangemerkt. In de kennisgeving van het ministerie stond daarbij vermeld: “*BUITENPLAATS FRAEYLEMABORG. Kern van een adellijk goed, gevormd door een edelmanshuis met bijbehorende gebouwen en terrein, behorende tot de zeer schaarse Groninger borgen met een omvangrijke parkaanleg.....*”

En over het park:

- “- dat het de enige van de weinige nog bestaande Groninger borgen betreft die bovendien een groot en vrij gaaf bewaard park bezit,
- dat dit park een door de grondparcellering bepaalde, karakteristieke langgerekte vorm vertoont,
- dat deze vorm extra wordt geaccentueerd door een bijna over de volle lengte aangegeven, grotendeels door bebossing omsloten middenas,
- dat bij de verandering in landschapsstijl de heldere, grootse opzet van de eraan ten grondslag liggende laat-barokke aanleg herkenbaar is gebleven,
- dat het bij gelegenheid aangebracht padenpatroon bij uitzondering grotendeels onveranderd is gebleven,
- dat tot de versiering van het park een aantal monumentale 18de-eeuwse siervazen en beelden behoren.”³

In de zestien vertrekken van de borg wordt de bewoonde sfeer tot halverwege de 20ste eeuw tot leven gebracht. Dat tijdsbeeld sluit aan op de tijdsbeelden van de twee andere museale borgen in Groningen, de Menkemaborg in Uithuizen 18e eeuws en Verhildersum in Leens 19e eeuws tot 1870.

Tot de inventaris van de borg behoren vele topstukken. Dit betreft deels objecten en kunstwerken uit de vroegere inventaris van de Fraeylemaborg zoals de staatsieportretten van Koning-Stadhouder Willem III en zijn vrouw Mary Stuart. Ook zijn er belangrijke

² Vastgestelde lijst van onroerende monumenten – 3de aanvullende 9-lijst voor de gemeente Slochteren (artikel 9 van de Monumentenwet) – bladzijde 21

³ Vastgestelde lijst van onroerende monumenten – 3de aanvullende 9-lijst voor de gemeente Slochteren (artikel 9 van de Monumentenwet) – bladzijde 1

objecten in bruikleen van derden, zoals bezittingen van de in 2009 overleden laatste borgvrouwe mevrouw Louise Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren.

In de borg wordt permanent het werk van de schilder Gerrit van Houten (1866-1934) en van andere belangrijke tijdgenoten getoond. Van bijzonder cultuurhistorisch belang zijn ook enkele onderdelen van het historische interieur, zoals het beschilderde plafond van de Rode Kamer en de behangsels in de Logeerkamer en de Gele Kamer.

Eveneens permanent wordt een collectie Oranje Nassau tentoon gesteld met daarin portretten, historieprenten en keramiek rond het Nederlands vorstenhuis. Verspreid door de borg is een collectie Oosters porselein te zien, met uitgebreide aandacht voor Famille rose, Famille verte en Imari.

Op het landgoed worden wisselexposities georganiseerd. Deze zijn veelal geïnspireerd op de eigen collecties van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: de Gerrit van Houten Stichting, de Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting van der Wyck de Kempenaer. Zo zijn er tentoonstellingen geweest van 19de eeuwse kunstenaars van de Haagse School, 20ste eeuwse Ploegkunstenaars, Oosters keramiek, kunstnijverheid, Oranje-Nassau, regionale geschiedenis, de Gerrit van Houtenprijs en Cornelis Jetses. Daarnaast zijn de tentoonstellingen “Bouwkunst op Fraeylema”(een onderzoek van studenten van de Academie voor Bouwkunst naar de mogelijkheden van een expositiepaviljoen) en het succesvolle “Staal op Fraeylema”(een beeldtentoonstelling in het park) georganiseerd. In 2009 hebben de feestelijkheden rond de viering van ’50 jaar Groninger Gas’ er toe geleid dat het verhaal van het Slochtergas wordt verteld door middel van de tentoonstelling ‘Gas in Glas’ in het park van de borg en van een multimedia tentoonstelling in de Oranjerie.

De Fraeylemaborg is sinds 2001 een geregistreerd museum en voldoet aan de eisen van goed museaal beheer. Voor het behoud van die erkenning wordt de museale praktijk elke vier jaar doorgelicht. Vanaf begin 2010 kunnen bezoekers van het landgoed ook gebruik maken van de Museumjaarkaart.

2.1.1 Fraeylema en het nationale monumentenbeleid

In de twaalfde eeuw bouwde een voortvarende Groninger, die zich zelf toen waarschijnlijk hoofdeling noemde, een steenhuis op de plaats waar zich nu de keuken van de Fraeylemaborg bevindt. Dat was geen luxe. Het waren roerige tijden en om de veiligheid van have en goed te verhogen werd een steenhuis gebouwd. Ongeveer 3000 jaren daarvoor verloor een lid van de ‘Klokbekergroep’ zijn bijl op het terrein waar nu het landgoed ligt. Dat verlies zal hij zeker hebben betreurd. Zo’n object met slechts de hulp van andere stenen vervaardigen, maakte de bijl tot een kostbaar bezit dat je succesvoller maakte in het dagelijks leven. Zowel de hoofdeling als de prehistorische boer deden aan planning, maar die plannen opschrijven, dat deden ze niet.

De vroegere borgheren maakten zeker geschreven plannen. Zo heeft Henric Piccardt⁴ (1636-1712), als kamerheer van de Zonnekoning Lodewijk XIV en behangen met een in Orléans behaalde doctorstitel, zeker zijn voornemens aan het papier toevertrouwd. En ook latere borgheren hanteerden de pen om te plannen. In het huisarchief van de Fraeylemaborg zitten tal van stukken die betrekking hebben op onderhoud van borg en terreinen. Vanaf het moment dat de borg in 1972 in handen kwam van de Gerrit van Houten Stichting en een museale functie kreeg, zijn er beleidsplannen gemaakt.

In Nederland begon de speciale zorg voor monumenten in 1873 met Victor de Stuers die zich energiek inzette voor het behoud van erfgoed. De Vestingwet maakte de sloop mogelijk van allerlei authentieke en waardevolle elementen. Zo verdwenen in veel oude steden tal van gebouwen en vestingwerken.

In 1875 werd binnen het Ministerie van Binnenlandse Zaken de afdeling Kunsten en Wetenschappen ingesteld. Die kwam onder leiding te staan van Victor de Stuers. Die afdeling verstrekke subsidies voor restauraties van monumenten. Toenmalig borgheer A.J. Thomassen a Thuessink van der Hoop van Slochteren had bijzondere belangstelling voor monumenten en werd in 1874 benoemd tot correspondent van de Rijks Adviseurs voor de Monumenten van Geschiedenis en Kunst.

In 1903 begon een rijkscommissie met het opstellen van de eerste monumentenlijst, die alle ‘voor tenminste vijftig jaar vervaardigde zaken’ van algemeen belang inventariseerde. Alle voor 1850 gebouwde objecten werden op schoonheid en cultuurhistorische waarde beoordeeld. Zo ontstond de zogenaamde ‘Voorlopige Lijst van Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst’ (1922-1928). Deze lijst diende als leidraad om sloop van waardevolle bouwwerken te voorkomen en ze eventueel met subsidie in stand te houden. De lijst heeft lange tijd dienst gedaan als concept-monumentenregister.

⁴ Syndicus der Ommelanden, erfschepper van het zijlvest der Drie Delfzijlen, curator van de Groninger hogeschool, en Heer van Slochteren, Kolham, Foxham, half Schilwolde en de beide Harksteden, collator van de Harksteder kerk.

2.2 Econo**m**ische betekenis van Fraylema

De bezoekersaantallen van de Fraylemaborg ontwikkelen zich de laatste jaren positief.

Jaar	Museaal bezoek	Telpalen park	Bijzonderheden
2004	20.000	51.000	Tentoonstelling Honderd jaar Ot en Sien
2005	23.000	58.000	Tentoonstelling F.H. Bach, leermeester van de Ploeg
2006	31.000	61.000	Staal op Fraylema, in het park
2007	27.000	48.000	Bouwkunst op Fraylema in samenwerking met de Academie voor bouwkunst
2008	28.000	49.000	Beeld op Fraylema, in het park
2009	27.000	56.000	Gas in glas, in het park. Opening tentoonstellingsruimte

Via – in 2007 gestart- eigen marktonderzoek is ook bekend waar de bezoekers vandaan komen. Uit onderstaande grafiek blijkt dat in 2010 (gegevens t/m november) 30% van buiten de drie noordelijke provincies kwam. In 2008 was dat 25%.

Het aantal bezoekers van buiten de drie noordelijke provincies bedraagt 30%.

Aan de hand van kengetallen uit de landelijke Museum Monitor is berekend wat de economische effecten van het landgoed zijn op dit moment en wat de effecten zijn als het nieuwe beleid kan worden geëffectueerd.

Er komen momenteel rond 28.000 museale bezoekers naar het landgoed en er worden 55.000 bezoeken gebracht aan het park. De bezoekers aan Restaurant de Boerderij zijn hierbij niet meegeteld.

Deze bezoekersstroom genereert jaarlijks in de regio een omzet van € 650.000 wat overeenkomt met 13 FTE. De exploitatie en project omzetten van het landgoed creëren jaarlijks 9 FTE gebaseerd op een omzet van € 430.000.

De Fraylemaborg is al een toeristische trekker van formaat die de potentie heeft om door te groeien.

Koning Stadhouder, Willem III

Er komen veel scholen naar de Frayelemaborg

Huidige activiteiten

3. Huidige activiteiten

3.1. Wat heeft het landgoed te bieden

Bezoek expositie

Door het opnieuw inrichten van de interieurs van de borg was er geen ruimte meer voor het houden van wisselexposities. Gelukkig kwam het Koetshuis vrij, dat dienst deed als woning en galerie. Na een grondige verbouwing is daar in 2009 een museumwinkel en tentoonstellingsruimte gecreëerd.

In de voormalige paardenstal bevindt zich de filmzaal, waar films worden gedraaid die te maken hebben met de aangeboden exposities. De bezoeker kan een keuze maken uit meerdere films.

Bezoek Oranjerie met presentatie NEDERLAND AARDGASLAND

In de Oranjerie vertellen NAM, Gasterra en Gasunie het verhaal van het Slochter gas. Films, foto's, een spel en leesmateriaal maken bezoekers wegwijs in de achtergronden van de belangrijke aardgasvondst in 1959, die Nederland zoveel welvaart heeft gebracht.

Bezoek aan de borg

De zestien vertrekken van de borg hebben een inrichting die de bewoonde sfeer tot halverwege de 20ste eeuw tot leven brengt. Duidelijk wordt hoe het leven voor familie en personeel in dit fraaie huis van stand was. Bezoekers krijgen een bezoekershandleiding en kunnen gratis gebruik maken van de audioguide. Daarop staan verhalen over de geschiedenis van de borg. In de borg draait een DVD met een interview met mevrouw Groenveld - Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren, de laatste bewoonster van de borg.

De borg is in 2010 voor het eerst ook open gegaan in de maanden januari en februari. Dat is met name goed bevallen bij toeristen die een stedentrip naar de stad Groningen maakten. Zij waardeerden het zeer dat er in die periode ook op het platteland musea open zijn.

Wandeling in het park

Een rondje wandelen door het hele park vergt een half uur. Als de bezoeker alle paden (6,3 km) wil ontdekken duurt de wandeling aanzienlijk langer. In het park zijn de glazen beelden van de tentoonstelling Gas in glas te zien. In de museumwinkel zijn een routebeschrijving en objectomschrijving verkrijgbaar evenals het boek over Gas in glas en een boekje met de route langs de klassieke beelden in het park. Op de audioguide staan verhalen over het park.

Voor de kinderen

In de borg kunnen kinderen zich verkleden als ridder of jonkvrouw en op speurtocht gaan door de borg. In het park is een spannend Sprokkelpad uitgezet, waarbij de opdrachten

verborgen zitten in kluisjes in de grond. Op het voorterrein kan, zoals de borgkinderen ooit deden, met oud Hollandse spelletjes worden gespeeld, zoals hoepels, stelten en croquet. De spelletjes staan klaar bij de museumwinkel.

Restaurant en Boerderij

Restaurant de Boerderij is een aantrekkelijke uitspanning voor het nuttigen van een kopje koffie, lunch of diner. Het restaurant heeft twee kleinere eetzaal en in de schuur van de Boerderij een zaal voor 300 personen. Het etablissement wordt gebruikt voor bruiloften en partijen, concerten, toneelvoorstellingen, bedrijfstrainingen en condoleance bijeenkomsten. De samenwerking met het landgoed is intensief, vooral tijdens de uitvoering van de vele evenementen. De grote zaal van de Boerderij vervult dan een belangrijke functie.

Presentatie Aardgasland

3.2 De evenementenkalender

Fraeylemaborg kent een uitgebreide evenementenkalender. Het hele jaar door worden tal van verschillende evenementen georganiseerd, zoals een tuinfair “Groei en bloei op Fraeylema”, de Kunstmarkt, het Openluchtspel, Fraeylema Culinaire, de Koetsentocht, de Oldtimertocht, de Kerstmarkt, de kaarslichttrondleidingen en “Kerstpracht op Fraeylema”. Het slepen van bomen door paarden, de populaire paddenstoelentocht, het eieren zoeken en de wandelingen door het park onder leiding van een natuurgids vallen bij het publiek zeer

in de smaak. Ook worden regelmatig verschillende concerten en lezingen georganiseerd. Daarnaast wordt vele lokale organisaties de mogelijkheid geboden het landgoed te betrekken bij hun activiteiten, mits passend binnen de cultuurhistorische context.

3.3 Educatie

Jeugdige bezoekers zijn belangrijk voor de toekomst van het landgoed. Mensen die in hun jonge jaren musea en erfgoedinstellingen hebben bezocht komen vaak op latere leeftijd weer terug. Daarom is het betrekken van scholen bij het landgoed en het bieden van cultuureducatie aan kinderen van het grootste belang.

Op het gebied van educatie worden de volgende activiteiten ontplooid:

- Het Aletta Jacobscollege uit Hoogezand komt elk jaar met alle eerste klassers naar het landgoed voor het project ‘Verken je geschiedenis’.
- De basisscholen in het dorp Slochteren doen mee aan het project “Van Luchtkasteel tot dassenburcht”. Daarbij maken leerlingen gedurende meerdere jaren kennis met de vele facetten van het landgoed.
- Alle groepen 7 en 8 van de basisscholen in de gemeente Slochteren doen mee aan het programma van de Open Monumentendag. Elk jaar wordt een speciaal thema uitgewerkt en is een bezoek aan de borg opgenomen in het programma. Zo werd er in 2010 les gegeven over teelt, bereiding en conservering van vergeten groenten in het kader van het thema ‘De smaak van de 19^e eeuw’.
- Scouting Fraeylema is gevestigd op het Landgoed. Het park wordt gebruikt voor spel en daardoor maken de scouts kennis met de cultuurhistorische aspecten.
- Leerlingen van AOCTerra en TerraNext krijgen op het landgoed les over groenonderhoud en cultuurhistorie. Zij werken ook mee aan manifestaties als Kerstpracht en Culinaire Fraeylema.
- Tientallen scholen brengen klassikaal een bezoek aan het landgoed. Zij doen een speurtocht in de borg of ontdekken buiten het Sprokkelpad.

Beleidsplan 2006- 2011

4. Uitvoering beleidsplan 2006- 2011

4.1 Wat is er gerealiseerd

In 2006 heeft het toenmalige bestuur het 'Toekomstplan Fraaylemaborg levende geschiedenis' vastgesteld. Het is gelukt om dit hele plan uit te voeren. Daarvoor is succesvol aangeklopt bij 17 fondsen. Er deed zich de afgelopen jaren ook een aantal onvoorziene ontwikkelingen voor.

In 2008 trad vrijwel het gehele toenmalige bestuur af. Onder leiding van de heer J. W. Remkes werd een nieuw bestuur gevormd dat zich vanaf het begin voor een forse (financiële) problematiek zag gesteld. Overleg met de aan het landgoed verwante stichtingen en de gemeente Slochteren leidde er toe dat deze partners hun jaarlijkse bijdrage aan het Landgoed hebben verhoogd. Daardoor is nu weer sprake van een relatief gezonde exploitatie en een eigen vermogens- positie van krap € 150.000. Het bestuur acht het van groot belang dat er eigen vermogen is om risico's op te kunnen vangen.

De kredietcrisis heeft de (investerings)plannen van het landgoed niet onberoerd gelaten. Zo waren de gesprekken met het VSB fonds Groenmonumenten over een forse bijdrage aan het project 'Fraaylemaborg Levende historie'⁵ in een vergevorderd stadium. Helaas leidden de kredietcrisis en de problemen bij Fortis tot opheffing van dat fonds. Daardoor moesten bezuinigingen in het project plaatsvinden en op een later tijdstip weer andere fondsen worden geworven.

Verder bleek uit een onderzoek naar de brandveiligheid van de borg dat die te wensen overlaat. De kosten van een oplossing zijn aanzienlijk.

Het 'Toekomstplan Fraaylemaborg levende geschiedenis' kende een drietal belangrijke doelstellingen:

- meer bezoekers;
- het herinrichten van de interieurs van de borg;
- een ingrijpende restauratie van het park.

Deze doelstellingen zijn dankzij grote inspanningen van bestuur, medewerkers en vrijwilligers gerealiseerd. Het museale bezoek heeft zich in de afgelopen jaren positief ontwikkeld (zie hierboven 2.2).

In de borg is de gerealiseerde herinrichting van het interieur van de bibliotheek en de blauwe logeerkamer het meest in het oog springend.

In het park is 6,3 kilometer pad gerenoveerd. De sterk verbeterde paden worden door het publiek zeer gewaardeerd. Verder is een nieuwe werkschuur gebouwd, de Geele brug herbouwd en de Hooze berg gerestaureerd. Ook de Oranjerie is geheel opgeknapt en bevat nu het verhaal van het Slochter gas.

De herinplant van de nieuwe boomgaard en de kersentuin en de restauratie van de Engelse

⁵ Het plan van uitvoering kreeg de naam 'Levende historie' in plaats van 'Levende geschiedenis'.

tuin zullen worden gerealiseerd in 2011.

Verder is het Koetshuis verbouwd tot museumwinkel, expositieruimte en filmzaal en kwam in het park de tentoonstelling Gas in glas. Alle investeringen konden plaatsvinden door ruimhartige bijdragen van overheden, fondsen en Gasterra, NAM en Gasunie in het kader van de manifestatie 50 jaar Groninger gas.

Dit alles heeft ertoe geleid dat de verblijftijd van de bezoekers op het landgoed is verdriedubbeld en het aantal betalende museale bezoekers is toegenomen.

4.2 Kwaliteit en professionaliteit

4.2.1 Bestuur

Het in 2008 nieuw aangetreden bestuur heeft de zaak voortvarend opgepakt en vanaf het allereerste begin de contacten met alle partners (overheden en stichtingen) stevig aangehaald. Daardoor ontstond bij de partners begrip voor de bijzondere (financiële) positie van het landgoed en waren zij ook bereid (financieel) extra behulpzaam te zijn. Vanaf het begin heeft het nieuwe bestuur ook geïnvesteerd in goede samenwerking met en tussen medewerkers en vrijwilligers.

4.2.2 Medewerkers, vrijwilligers

Het aantal medewerkers bedraagt 3,6 FTE. In totaal zijn er 61 vrijwilligers: 10 vrijwilligers in het technisch onderhoud en in het park, 40 museumassistenten en 11 bloemenarrangeurs. Het werkvoorzieningschap Trio bedrijven verricht al enkele jaren het maaiwerk op het landgoed. Daarnaast werken er sinds 2009 ook mensen op detacheringbasis op het landgoed.

Door de opening van de tentoonstellingsruimte en de museumwinkel was een dubbele bezetting met vrijwilligers nodig. Ook het team dat wekelijks nieuwe bloemstukken maakt moest worden uitgebreid. Gelukkig heeft de Fraylemaborg geen moeite met het werven van vrijwilligers. Het plaatsen van een bericht in de pers levert altijd veel respons op.

4.2.3 Onderhoud

Fraylemaborg werkt met onderhoudsplannen voor gebouwen en terreinen. De benodigde onderhoudsgelden liggen vast in de meerjarenbegroting.

Er zijn plannen voor:

- het onderhoud van de borg, het koetshuis en de boerderij.
- het onderhoud van de Oranjerie.
- groenonderhoud voor het park.

Deze plannen dienen tevens als onderlegger voor de subsidieregeling BRIM (Besluit Regeling Instandhouding Monumenten).

Jaarlijks wordt gemonitord of de plannen goed aansluiten bij de onderhoudssituatie in de praktijk. De monumentenwacht verschaft daartoe de nodige informatie. Door veel aandacht aan het onderhoud te besteden worden dure achterstandssituaties voorkomen.

Bij het beheer en onderhoud van het landgoed wordt rekening gehouden met de natuurwaarden. Deze zijn voor het laatst onderzocht in 2004.

4.2.4 Public relations

Kwaliteit leveren en vertellen dat kwaliteit geleverd wordt is van groot belang voor het behouden en vergroten van de bezoekersstromen en voor de relaties met fondsen en stakeholders.

De Fraylemaborg werkt met een vast stramien aan communicatieproducten:

- Fraylema Nieuws, een digitale nieuwsbrief die elke 3 maanden verschijnt.
- De Fraylemafolder met op de achterkant het jaarprogramma. Wordt driemaal per jaar verspreid op 700 punten.
- De Duitse Fraylemafolder. Wordt driemaal per jaar verspreid in het Duitse grensgebied op 150 punten.
- Persberichten bij alle activiteiten die op Fraylema plaats vinden. De pers reageert daar zeer positief op. Bij belangrijke activiteiten ook persberichten in het Duits.
- De website
- Plaatsen van informatie op websites van manifestaties waaraan Fraylema meedoet, zoals de Dag van de Regio, Oktober kindermaand, Monumentendag, De week van de geschiedenis et cetera.
- Er wordt veelvuldig en goed samengewerkt met Marketing Groningen.
- Plaatsen van advertenties in toeristische magazines en het Museum Magazine
- Radio reclame
- Publicatie van boeken en catalogi.
- Elk bruidspaar dat op Fraylema trouwt krijgt een voucher waarbij het gratis een jaar lid is van de Vereniging Vrienden van het Landgoed Fraylemaborg. Dit wordt op prijs gesteld.

Daarnaast wordt bij elk evenement en elke tentoonstelling nagegaan wat op PR gebied extra of origineler zou kunnen. Zo heeft het publiek via internet de topstukken uit onze collectie kunnen kiezen bij de samenstelling van de tentoonstelling 'Topstukken op Fraylema' in 2010. In 2005 zijn bijvoorbeeld schilderlessen georganiseerd voor scholen en volwassenen waarbij de traditie van de schilder Bach, de leermeester van De Ploeg, is onderwezen. En als je getrouwd bent op Fraylema, dan kun je je trouwjurk aanbieden voor de Fraylema-expositie '200 jaar burgerlijk huwelijk' in 2011.

Verder wordt doorlopend marktonderzoek uitgevoerd. Bezoekers aan het landgoed wordt gevraagd hun emailadres op te geven. Vervolgens krijgen zij per mail het verzoek deel te nemen aan het marktonderzoek. Aan het einde van het onderzoek wordt de geënquêteerden gevraagd of zij Fraeylema Nieuws willen ontvangen. De respons daarop is positief.

Wachten op de koningin (2009) van links naar rechts J. Remkes (voorzitter landgoed), M. van Panhuys (dochter van de laatste borgvrouwe) en A. Scheidema (wethouder Slochteren).

Famille Rose

Bouwstenen voor nieuw beleid

5. Bouwstenen voor nieuw beleid

5.1 Belangrijke ontwikkelingen

Om de komende tijd de economische recessie het hoofd te bieden wordt een grote inzet verlangd van bestuur, medewerkers en vrijwilligers. Sponsoring vanuit het bedrijfsleven zal minder aan de orde zijn. Ook bij de fondsen is minder geld beschikbaar en fondsen stellen zeer hoge eisen aan organisaties waarin ze nog wel willen investeren.

Bij de overheid is intussen ook sprake van kortingen op het gebied van kunst en cultuur. Ondanks deze minder florissante financiële vooruitzichten meent het bestuur dat dit niet ten koste mag gaan van het landgoed. Sterker nog, het is de ambitie om de potenties van het landgoed verder te ontwikkelen. Het landgoed is er om te genieten. Voor velen is een bezoek aan het landgoed, een tentoonstelling of evenement een persoonlijke belevenis. Bezoekers komen ontspanning en inspiratie halen en dat wil het bestuur onverminderd blijven bieden.

5.2 Sterkte-zwakte analyses

Om de doelen in dit beleidsplan scherp te krijgen zijn door het bestuur samen met directie, medewerkers en vrijwilligers, de Gerrit van Houten Stichting, de Activiteitencommissie en de vereniging Vrienden van de Fraaylemaborg verschillende Sterkte Zwakte analyses (SWOT) opgesteld. En van de antwoorden op de onderzoeksvragen aan de bezoekers is een bezoekers SWOT afgeleid. Alle SWOT's zijn als bijlage 2 bij dit plan gevoegd.

De belangrijkste aandachtspunten zijn:

Sterke punten:

eigenheid, uniciteit, uitstraling en aanzicht van de borg in combinatie met de Engelse landschapstuin als park, de waardevolle kunstcollecties in de borg en van de op het landgoed aanwezige stichtingen, het verbouwde Koetshuis met winkel en tentoonstellingsruimte en de Oranjerie.

Zwakke punten :

afhankelijkheid van subsidiegevers, beperkte openstelling van de horeca en weinig recreatief- toeristische mogelijkheden in Slochteren en omstreken.

Kansen:

de bouw van een nieuw expositiepaviljoen om meer publiek te trekken, samenwerking met toeristisch-recreatieve en culturele instellingen op het gebied van arrangementen, de exclusiviteit van de borg uitbuiten, de ontwikkeling van het Slochterhavengebied met het

Slochter- en Overbos en het attractiever maken van het landgoed voor jonge mensen en gezinnen.

Bedreigingen:

bezuinigingen overheid en bedrijfsleven, vergrijzing van bezoekers en vrijwilligers, stijgende onderhoudslasten voor gebouwen en monumentaal groen en verhoging exploitatielasten door brandveiligheidsregels.

5.3 Doelen subsidiegevers

De Fraylemaborg ontvangt jaarlijks subsidie van de aan het landgoed gelieerde stichtingen: Gerrit van Houten Stichting, Van Houten Stichting, Jan Menze van Diepen Stichting en Stichting Van der Wyck-de Kempnaer. Deze stichtingen verbinden aan hun steun de voorwaarde dat hun collecties onder de aandacht worden gebracht van het publiek. Soms helpen ze extra bij het realiseren van projecten die hun collecties of het landgoed ten goede komen.

Daarnaast krijgt de borg jaarlijks subsidie van de gemeente Slochteren en de provincie Groningen. De voorwaarden die deze overheden stellen zijn complexer. In het onderstaande wordt aangegeven in hoeverre Fraylema voldoet aan de voorwaarden en intenties van de overheden.

5.3.1 Gerrit van Houten Stichting en van Houten Stichting

De Gerrit van Houten Stichting beheert het werk van Gerrit van Houten (1866-1934), dat bestaat uit schilderijen, aquarellen en tekeningen van deze jonge talentvolle kunstenaar. Hij maakte dit werk tussen zijn veertiende en vierentwintigste levensjaar: 880 tekeningen, 180 aquarellen, 85 schilderijen en 20 schetsboeken. Daarnaast bevinden zich in de collectie werken van andere kunstzinnige Van Houtens en van tijdgenoten, waaronder diverse kunstenaars van de Haagse School. Tevens is er een collectie kunstnijverheid, die deels verband houdt met de familie Van Houten.

De Gerrit van Houten Stichting wil het werk van Gerrit van Houten en tijdgenoten onder de aandacht van het publiek brengen.

De Gerrit van Houten Stichting en de Van Houten Stichting zijn eigenaar van de borg, alle gebouwen en het park. In de beheerovereenkomst met de Gerrit van Houten Stichting is vastgelegd dat de Stichting Landgoed Fraylemaborg zich verbindt het landgoed in goede staat te onderhouden, de bestaande samenhang van borg, bijgebouwen en terreinen en het monumentale, historisch culturele en landschappelijke karakter ervan te behouden. In de Bruikleenovereenkomst kerncollectie is geregeld (en door de Museum Vereniging geaccepteerd) dat de kunst- en kunstnijverheidscollectie van de Gerrit Van Houten Stichting wordt beschouwd als de kerncollectie van het landgoed Fraylemaborg.

5.3.2 Jan Menze van Diepen Stichting

Deze Stichting beheert een collectie van ruim 9.000 objecten, verzameld door Jan Menze van Diepen (1905-1994). Er zijn vier deelcollecties: Oosters keramiek (2800 nummers), prenten en keramiek rond het Huis Oranje-Nassau (3350 nummers), topografische kaarten en prenten van Groningen (600 nummers) en beeldende kunst (700 nummers). Het tentoonstellen, het publiceren over de collectie en het verwerven van nieuwe objecten vormt de doelstelling van deze stichting.

5.3.3 Stichting Van der Wyck-de Kempnaer

Deze Stichting beheert een collectie die bijeen is gebracht door Jonkheer Henri W.M. van der Wijck (1927-2001). Er wordt gewerkt aan registratie van de verzameling, die onder meer bestaat uit schilderijen (17de-19de eeuw), prenten en boeken rond buitenplaatsen en kastelen en kunstnijverheid. De verzamelaar promoveerde in 1982 met de dissertatie “De Nederlandse buitenplaats”.

5.3.4 Gemeente Slochteren

De gemeente Slochteren heeft in haar Cultuurnota 2009-2012 als doelstelling opgenomen: ‘Cultuurbeleid moet er toe bijdragen dat mensen graag in Slochteren wonen en zich met Slochteren verbonden voelen.’ Stichting Landgoed Fraylemaborg draagt bij aan deze doelstelling.

De Fraylemaborg is een landgoed met allure, een belangrijke toeristische trekpleister, verschaffer van cultuureducatie⁶ en belangrijke speler in het culturele netwerk.

Cultuur is een middel om mensen te verbinden. De Fraylemaborg bevordert actief ontmoetingen en samenwerking. De Fraylemaborg is een positieve vestigingsfactor voor bedrijven en nieuwe inwoners.

De combinatie van Fraylemaborg, Regthuis, Geertsemaheerd en andere historische panden in het beschermd dorpsgezicht maakt dat Slochteren beschikt over een erfgoedkwartier met een uniek karakter en van een unieke kwaliteit.

De ambities van de gemeente en de Fraylemaborg sluiten naadloos op elkaar aan.

De doelstellingen van de gemeente Slochteren in de Cultuurnota gelden onverminderd ook voor de Fraylemaborg:

1. Verhoging van de kwaliteit van het ensemble en van de tentoonstellingen.

⁶ *Cultuureducatie: ‘Alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet.’ In het algemeen laat cultuureducatie mensen kennismaken met kunst- en cultuuruitingen en verdiept het inzicht daarin. Cultuureducatie is een verzamelbegrip voor kunsteducatie, erfgoededucatie en media-educatie. Cultuureducatie kan zowel binnen- als buitenschools plaatsvinden.*

2. Samenwerking met lokale partijen zoals de VVV, de culturele commissie, de Stichting Open Cultureel werk.
3. Samenwerking met andere aanbieders van toeristische producten, zodat zo mogelijk tot arrangementen wordt gekomen.

Daarnaast vindt de gemeente het belangrijk dat Fraylemaborg nog de volgende doelen realiseert, die Fraylema zelf overigens ook essentieel vindt:

1. Het presenteren en in stand houden van interieur, collectie, tuin, park en monumentale panden behorende bij landgoed Fraylema met als doel een beeld te geven van het leven op een borg in de achttiende en negentiende eeuw⁷;
2. Het organiseren van tijdelijke exposities;
3. Het samen met andere cultuurhistorische en toeristische instellingen organiseren van activiteiten om bezoekers te trekken;
4. Het in het kader van cultuureducatie (erfgoed- en kunsteducatie) afstemmen van activiteiten op vragen vanuit het onderwijs.

5.3.5 Provincie Groningen

De provincie Groningen heeft haar doelstellingen vastgelegd in het Kader voor het cultuurbeleid 2013-2016 als onderdeel van de Voorjaarsnota 2010. De provincie moet bezuinigen. De Fraylemaborg valt onder het programma 'Het verhaal van Groningen'. De taakstellende bezuiniging in dit programma is € 502.000. Ook bezuinigingen op de twee andere programma's "Creatieve netwerken" en "Dynamiek in de kunsten" zouden de Fraylemaborg kunnen treffen omdat er minder geld voor projecten beschikbaar komt. De Fraylemaborg wordt door de provincie beschouwd als een belangrijk onderdeel van de Collectie Groningen. Deze collectie is het vertrekpunt als het collectief van de verschillende collecties in Groningen: immaterieel erfgoed, archieven, bibliotheken, musea, monumenten, archeologie en landschap. De provincie tracht de doelen van (integrale) presentaties en instandhouding van de Collectie Groningen te realiseren, waarbij met de partners verdieping van het beleid wordt gerealiseerd.

De collecties zijn publiek bezit en vormen het collectief geheugen. De provincie ziet het als een opdracht om de Collectie Groningen samen met de partners in stand te houden en de informatie die hierin besloten ligt in samenhang, actueel, interactief, kritisch en in relatie met de omringende wereld te presenteren aan de bewoners van, bezoekers aan en geïnteresseerden in de provincie Groningen. Het doel van het beleid is om de rijkdom en dynamiek van de eigen regio (verhalen van en over Groningen) nog meer zichtbaar te maken, waar mogelijk in samenhang en in een bredere context.

De provincie ziet de Stichting Landgoed Fraylemaborg als een belangrijke partner voor de realisatie van *Het Verhaal van Groningen*, zowel wat betreft de (integrale) presentaties als instandhouding van de Collectie Groningen.

Dit, onder de volgende doelstellingen, die ook door het bestuur van de Fraylemaborg van harte worden onderschreven:

- het presenteren en in stand houden van interieur, collectie, tuin, park en monumentale panden behorende bij landgoed Fraylema met als doel een beeld te geven van het leven op een borg in de achttiende en negentiende eeuw⁸;
- het organiseren van tijdelijke exposities;
- het samen met andere cultuurhistorische en toeristische instellingen organiseren van activiteiten om bezoekers te trekken;
- het in het kader van cultuureducatie (erfgoed- en kunsteducatie) afstemmen van activiteiten op vragen vanuit het onderwijs.

De provincie maakt bij de bezuinigingen keuzes op basis van het belang en de gerealiseerde output van de instellingen. Zij stelt daartoe bestuurlijke en inhoudelijke eisen. Onderstaand wordt op die eisen ingegaan en wordt aangegeven in hoeverre de Fraylemaborg aan die eisen voldoet.

Eisen op bestuurlijk terrein:

- Uit het beleidsplan moet blijken dat er in voldoende mate sprake is van een professionele organisatie met voldoende deskundigheid en capaciteit om aan gestelde taakopvatting en uitvoering te voldoen. *Zie daartoe hoofdstuk 6 van dit beleidsplan.*
- De instelling voert taken uit die waarde toevoegen voor de provincie. Zoals het leggen van verbindingen tussen actoren en sectoren die zich bezighouden met het vraagstuk van krimpregio's, ruimtelijke vraagstukken, economie en plattelandsontwikkeling. *Fraylema participeert actief in de discussies over krimp, de ontwikkeling van Meerstad, de structuurvisie van de gemeente Slochteren, de toekomstige inrichting van de kern Slochteren.*
- De instelling fungeert als brug naar andere overheden. *Fraylema onderhoudt contacten met het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap, de provincie en omliggende gemeenten.*
- De instelling stelt kennis beschikbaar aan andere overheden. *Fraylema geeft desgewenst adviezen en reageert op concept beleidsnota's.*
- De instelling borgt en versterkt de regionale identiteit. *Zie hoofdstuk 2 van dit Beleidsplan.*
- De instelling stijgt uit boven lokale belangen. *Zie hoofdstuk 2 van dit Beleidsplan.*
- De instelling draagt bij aan het organiserend vermogen van de sector door goed samen te werken met collega instellingen en steuninstellingen. *Fraylema werkt samen met*

⁷ Exacter omschreven en door de Fraylemaborg zelf gehanteerd zou er hebben gestaanhet leven op een borg tot halverwege de 20^e eeuw.

⁸ Exacter omschreven en door de Fraylemaborg zelf gehanteerd zou er hebben gestaanhet leven op een borg tot halverwege de 20^e eeuw.

Museumhuis Groningen, het Groninger Museum, de provinciale musea en borgen, de Groninger Archieven, Kunststation C, Stichting Oude Groninger Kerken. Ook is sprake van samenwerking met musea elders in het land zoals het Nationaal Onderwijsmuseum Rotterdam, het Veluws Museum Barneveld, het Nationaal Keramiekmuseum, Het Prinsessehof Leeuwarden, het Haags Gemeentemuseum en het Openluchtmuseum Arnhem.

- De instelling wordt professioneel bestuurd en geleid, zodat de bestuurlijke drukte afneemt. Zie hoofdstuk 6 van dit Beleidsplan.

Nijlgans en Beeld Fraeylemaborg

Eisen op inhoudelijk terrein:

- De instelling stimuleert actieve participatie van inwoners van de provincie Groningen aan cultuur. *Participatie bij de inhoud van tentoonstellingen, organisatie van de jaarlijkse kunstmarkt en het Openluchtspel, educatie aan scholen zijn hiervan voorbeelden. Zie ook hoofdstuk 3.*
- De instelling werkt volop mee en stimuleert dat scholen de cultuureducatieplannen concretiseren. *Zie hierboven onder 1.*
- De instelling stimuleert amateurkunst. *Zie hierboven onder 1.*
- De instelling dient haar informatie over het culturele erfgoed te ontschotten en integraal

te presenteren. *Van deze noodzaak is Fraeylema doordrongen. In alle producten en publicaties worden links gelegd naar de grote verhalen en belangrijke historische ontwikkelingen. Meer specifiek zal Fraeylema het initiatief nemen om de geschiedenis van Slochteren voor inwoners en toeristische bezoekers zichtbaar te maken.*

- De kennis van het verleden wordt gebruikt voor het leven van nu, voor versterking van de identiteit. *Dit is precies het kerndoel van Fraeylema.*
- De instelling moet aangeven wat de relevantie van haar collectie is voor de Collectie Groningen. *Zie hoofdstuk 2 van dit Beleidsplan.*
- De instelling moet een visie hebben op de wijze waarop de betreffende collectie of thema's worden gepresenteerd. *Zie hoofdstukken 3 en 6.*
- De instelling moet een visie hebben op haar digitale omgeving. *Zie hoofdstuk 6.*
- De kunsttentoonstellingen en manifestaties dienen de economie, PR, marketing en vestigingsklimaat, kortom de naamsbekendheid van de provincie Groningen te vergroten. *Zie hoofdstukken 2, 3 en 7.*
- De instelling dient de verbinding tussen kunst en ruimte te leggen, zodat door inzet van kunstenaars in de openbare ruimte de cultuurhistorie van de provincie zichtbaar wordt gemaakt. *Zie hoofdstuk 3 en 6.*
- De producten van de instelling dienen voldoende professionele en artistieke kwaliteit te hebben. *Zie hoofdstuk 2,3 en 6.*
- De instelling dient een substantieel aantal bezoekers van buiten de provincie Groningen te trekken die aantoonbaar bijdragen aan de Groningse economie. *48% van de bezoekers komen van buiten de provincie. 13% Drenthe, 5% Friesland, 27% rest van Nederland, 3% buitenland.*
- De instelling dient aantoonbaar te investeren door middel van publiciteit in de naamsbekendheid van Groningen. De instelling dient samen te werken met Marketing Groningen. *Zie hoofdstuk 3, 4 en 6.*

Kortom: de provincie ziet voor ogen dat er een netwerk van Community Museums is en daaraan levert Fraeylema een actieve bijdrage.

Beleid 2013-2016

6. Beleid 2013-2016

6.1 Kwaliteit en professionaliteit

Het bestuur hecht grote waarde aan kwaliteit en professionaliteit. Dat past ook bij de taak om een zo belangrijk cultuurhistorisch landgoed duurzaam te beheren en in stand te houden. De kwaliteit wordt geborgd door planmatig te werken volgens de Code Cultural Governance (zie bijlage 5), de onderhoudsplannen voor gebouwen en groen, het veiligheidsplan en de meerjarenplanning voor exposities en de daaruit voortvloeiende jaarplanningen voor evenementen en exposities. De Fraeylemaborg is een geregistreerd museum, dat predicaat staat voor een kwalitatief goede museale huishouding.

6.1.1 Bestuur

Het bestuur van het landgoed is toegerust op de hem toebedeelde taak. Ook sluiten de kwaliteiten van de bestuurders goed aan op het gewenste profiel. In bijlage 3 vindt u een overzicht van de CV's van de bestuurders. Het bestuur streeft de komende tijd naar een bezetting die geheel in overeenstemming is met de – in december 2010- herziene profielschetsen (bijlage 4). De komende tijd wil het bestuur trachten deskundigheid op het gebied van jongerencultuur te verwerven en aan te haken bij netwerken van mensen met een niet Nederlandse achtergrond.

6.1.2 Medewerkers en vrijwilligers

De Fraeylemaborg heeft goede medewerkers in dienst van wie de opleiding en ervaring zijn toegesneden op de hen toebedeelde taken. In bijlage 6 treft u de CV's aan. Om de vergrijzing tegen te gaan en jonge mensen te interesseren voor het landgoed zal er een *jongerenplan* worden opgesteld en uitgevoerd. Resultaat daarvan moet zijn dat er meer jongeren op de borg gaan werken in loondienst of als stagiair of vrijwilliger. In dat plan wordt ook aandacht besteed aan de betrokkenheid van jongeren bij de organisatie van tentoonstellingen en evenementen. In dat verband zullen ook de banden met TerraNext, AOC terra en Scouting Fraeylema worden aangehaald.

Daarnaast wordt onderzocht of Fraeylema voor het re-integratiewerk dat op de borg wordt verricht een passende beloning zou kunnen krijgen.

Als een van de sterke punten van Fraeylema wordt de betrokkenheid van de vrijwilligers genoemd. Het vrijwilligersteam, bestaande uit 61 personen, is inderdaad zeer betrokken bij het landgoed. .

Sommigen doen het werk al tientallen jaren. Daardoor is ook sprake van vergrijzing. Het op te stellen *jongerenplan* zal hiervoor oplossingen moeten aandragen.

Om de kwaliteit en de professionaliteit goed te borgen zullen medewerkers en vrijwilligers verder worden geschoold op het gebied van museaal beheer, klantvriendelijkheid, bedrijfshulpverlening, veiligheid en management. Daarvoor wordt een *scholingsplan* opgesteld en uitgevoerd. Tijdens de functioneringsgesprekken wordt de scholingsbehoefte geïnventariseerd. Het beleid waarbij vrijwilligers hoofverantwoordelijk worden gemaakt voor bepaalde taken wordt verder uitgediept. .

6.1.3 Onderhoud

Bij het onderhoud blijven de meerjarige onderhoudsplannen voor de borg, het koetshuis en de boerderij, de Oranjerie en het groenonderhoud in het park ook in de komende beleidsperiode een centrale rol spelen.

De voor die plannen benodigde gelden worden vastgelegd in meerjarenbegrotingen. Op basis van de jaarlijkse informatie van de Monumentenwacht over de feitelijke stand van zaken wordt bekeken of onderhoud noodzakelijk is of mogelijk verantwoord nog wat kan worden uitgesteld. Achterstandssituaties worden zoveel als mogelijk voorkomen.

Het streven is er op gericht dat tuinlieden en schoonmakers van de Fraeylemaborg zelf klein onderhoud kunnen uitvoeren. Het personeelsbeleid zal zich in de toekomst meer gaan richten op de inzet van mensen met dit talent.

Bij beheer en onderhoud van het landgoed moet rekening worden gehouden met de aanwezige natuurwaarden. Omdat deze voor het laatst zijn onderzocht in 2004 zal in 2014 een nieuwe monitoring opdracht worden verstrekt.

6.1.4 Public Relations

Ook de komende periode zal gewerkt blijven worden met het ontwikkelde vaste stramien aan communicatieproducten, zoals hierboven onder 4.2.4 vermeld. En bij elk evenement en elke tentoonstelling zal nog nadrukkelijker de vraag worden gesteld wat op PR gebied extra of origineler zou kunnen.

De website van de Fraeylemaborg is inmiddels meer dan een decennium oud. Er moet een frissere nieuwe vormgeving van de website komen. Ook moet de interactiviteit van de website worden verhoogd. Aan de website zullen educatiepagina's voor jongeren worden toegevoegd met als basis daarvoor de pagina's van het IVAK en Kunststation C.

Verder zal worden onderzocht op welke sociale media Fraeylemaborg zich de komende jaren zal manifesteren.

6.2 Beleidsprioriteiten

In Hoofdstuk 5 hebben wij de bouwstenen voor het nieuwe beleid beschreven: belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen, de sterkte-zwakke analyses en de doelen

die subsidiegevers gerealiseerd willen zien. Aan de hand van die bouwstenen en van de in 6.1 geschetste beleidswensen op het gebied van kwaliteit en professionaliteit is het beleid voor de periode 2013-2016 vorm gegeven. Daarbij staat onze *missie* centraal:

“Wij willen de cultuurhistorische waarden van het Landgoed Fraeylemaborg behouden en ontwikkelen, in combinatie met een daarop afgestemd scala aan functies en activiteiten, voor een zo breed mogelijk publiek”

Deze missie is afgeleid van de doelstellingen uit de statuten van de Stichting Landgoed Fraeylemaborg.

In hoofdlijnen gaat het daarbij om:

- het instandhouden, beheren en verder ontwikkelen van het museum Landgoed Fraeylemaborg, omvattende de tot het Landgoed behorende gebouwen, tuinen, grachten, singels en bos, alsmede de zich daarin en rondom bevindende inventaris en museale collecties;
- het bevorderen van de kennis over het Landgoed en de zich daar bevindende collecties;
- het Landgoed open te stellen voor het publiek, de in beheer gegeven collecties ten toon te stellen en uit te breiden, alsmede het doen of laten doen van nader onderzoek naar het landgoed, de aanwezige collecties en alles wat daarop betrekking heeft.

Onderstaand wordt op de belangrijkste beleidsprioriteiten ingegaan.

6.2.1 Expositiepaviljoen

Tot grote tevredenheid van het bestuur is gebleken dat de expositieruimte in het Koetshuis de aantrekkelijkheid van het landgoed belangrijk heeft vergroot. De ruimte is echter aan de kleine kant. Daarom is het realiseren van een vergroting van de huidige tentoonstellingsruimte tot een expositiepaviljoen het belangrijkste project voor de komende jaren. De huidige 130 m² is te klein om groot werk te tonen en sterk uitgediepte verhalen te vertellen. Daar moet eigenlijk ca 450 m² bij via een half verzonken gebouw met groendak in de koetshuistuin aansluitend aan de huidige tentoonstellingsruimte in het koetshuis. Het zal zo worden gesitueerd dat het beeld van het landgoed niet verandert, omdat de nokhoogte niet boven de heggen zal uitstijgen. Technisch wordt het zo uitgevoerd dat er geen museale beperkingen zijn om welk kunstwerk dan ook in bruikleen te krijgen. Verder worden de hoogste eisen gesteld aan klimaatbeheersing, molest- en diefstalpreventie en toegankelijkheid voor gehandicapten.

Deze investering maakt Fraeylema op termijn minder afhankelijk van subsidies, omdat met aansprekende wisseltentoonstellingen meer publiek van elders wordt getrokken en een groter deel van de inkomsten afkomstig zal zijn van het publiek. Een expositiepaviljoen geeft ook meer mogelijkheden om jongere doelgroepen te trekken. Daardoor zal tevens het herhaalbezoek toenemen. Deze investering is niet alleen van belang voor het landgoed, maar ook voor de Groninger economie en de uitstraling van de provincie

6.2.2 Kinderen

Er wordt een extra impuls gegeven aan cultuurparticipatie door kinderen. De activiteiten voor kinderen zullen worden uitgebreid, zodat een bezoek aan het landgoed leuker wordt voor het hele gezin zonder dat sprake is van een speeltuin of pretpark. Ritjes met de bokkenwagen en ezelskar, spelen met oude spelletjes, een spannende Sprokkeltocht of je verkleeden tot borgbewoner, een fotospeurtocht voor kleuters, een GPS route in het park en kinderwandelingen onder leiding van een gids zijn zaken die worden opgepakt.

Verjonging van het netwerk zal ook verjongende effecten hebben op de bezoekersstromen. Daarnaast komt er in het nieuwe expositiepaviljoen een uitdagende kinderhoek, waar telkens nieuwe activiteiten worden aangeboden, die aansluiten op de tentoonstelling van dat moment. Tenslotte zal worden onderzocht of de vervoerdrempel bij de scholen voor een bezoek aan het landgoed kan worden weggenomen.

6.2.3 Herinrichting Borg

Het project Herinrichting van de borg wordt afgerond door de aanpak van de interieurs van de resterende kamers. De daagse kamer, de kamer van de gouvernante, de leer- en speelkamer van de kinderen, de spreekkamer en de ouderslaapkamer zullen een passende inrichting krijgen die hoort bij de oorspronkelijke functie.

De gordijnen en zonwering in de grote en kleine zaal zijn aan vervanging toe en het kleed in de kleine zaal en het grote kleed in de grote zaal moeten worden vervangen. Ook zijn maatregelen nodig op het gebied van klimaatbeheersing.

De verlichting in de borg moet worden verbeterd omdat met name de schilderijen onvoldoende tot hun recht komen. Dat is geen eenvoudig project omdat de sfeer van het ingerichte huis niet mag worden aangetast door moderne armaturen.

6.2.4 Brandveiligheid

Uit onderzoek is gebleken dat (fors) moet worden geïnvesteerd in de brandveiligheid van de borg. Dat is een complexe aangelegenheid, omdat het niet alleen gaat om de verhoging van de veiligheid van publiek, gebouw en collectie, maar tegelijkertijd ook het bewoonde karakter van de borg behouden moet blijven. Ook het diefstal en inbraakpreventiesysteem moet worden geïnnoveerd.

6.3 Nieuwe activiteiten

Op grond van de bouwstenen voor nieuw beleid zijn lijsten met nieuwe activiteiten tot stand gekomen. Deze zullen de komende jaren worden uitgevoerd als de daarvoor benodigde financiële middelen beschikbaar zijn c.q. komen. Uitvoering zal plaatsvinden

via naderhand op te stellen jaarprogramma's, waarin uiteraard ook de reguliere activiteiten (bestaand beleid met bestaand budget) een plaats zullen krijgen.

De nieuwe activiteiten zijn onderverdeeld in drie categorieën:

- Publieksfunctie van het landgoed
- Behoud van het landgoed
- Organisatie.

Uit onderstaande overzichten blijkt dat een deel van de nieuwe activiteiten kunnen worden betaald uit bestaande budgetten. Voor het andere deel geldt dat daarvoor nieuw budget nodig is. De financiële vertaling van deze nieuwe activiteiten en van bestaand beleid met bestaand budget vindt plaats in hoofdstuk 7 Meerjarenbegroting 2013-2016.

6.3.1 Publieksfunctie van het landgoed

Activiteit	
Educatie, kinderen <ul style="list-style-type: none">• Er komen veel scholen naar het landgoed toe. Onderzocht wordt of door het wegnemen van de vervoersdrempel voor scholen het bezoek aan het landgoed zou kunnen toenemen;• Er zullen regelmatig ritjes voor kinderen worden georganiseerd met de bokkenwagen en de ezelskar;• Er wordt voor kleuters een foto speurtocht gemaakt;• Er wordt een GPS route in het park en in het Kleine bos' gemaakt;• Er worden speciaal voor kinderen wandelingen in het park georganiseerd onder leiding van een gids;• Er worden unieke verkleedkleden voor kinderen gemaakt, zodat zij zich helemaal borgbewoner voelen. De huidige verkleedkleden bestaan uit standaard prinsessen- en ridderkleden.• Er komt een spannende kinderhoek in het nieuwe expositiepaviljoen.	Bestaand budget
Verbeteren uitstraling restaurant, koffiedrinken <ul style="list-style-type: none">• Uitstraling van het restaurant verbeteren door te investeren in verbetering van de indeling, de keuken en de toiletgroepen.• Het probleem van het niet kunnen nuttigen van koffie 's ochtends in het restaurant wordt opgelost door een koffiehok in het nieuwe expositiepaviljoen. Zolang dat er nog niet staat wordt een koffiehok gerealiseerd in de Oranjerie.	Bestaand budget
Vermarkten <ul style="list-style-type: none">• De website van de Fraeylemaborg is inmiddels meer dan een decennium oud; er komt een frissere nieuwe vormgeving van de website en een verhoging van de interactiviteit;• Aan de website worden educatiepagina's voor jongeren toegevoegd met als basis daarvoor de pagina's van het IVAK en Kunststation C;• Onderzocht wordt op welke sociale media Fraeylemaborg zich zal manifesteren;• Busmaatschappijen worden geïnteresseerd voor een bezoek aan het landgoed.	Bestaand budget

Bezoekersinformatie borg <ul style="list-style-type: none"> • Er worden handouts gemaakt met een foto van het schilderij en daarnaast de beschrijving van het schilderij. • In de bezoekershandleiding wordt het gedeelte over de geschiedenis van de borg uitgebreid. 	Bestaand budget
Vergroting expositiepaviljoen, toptentoonstellingen <ul style="list-style-type: none"> • De expositieruimte in het Koetshuis heeft de aantrekkelijkheid van het landgoed belangrijk vergroot, maar de ruimte is klein. Daarom wordt de expositieruimte in de koetshuistuin uitgebouwd tot expositiepaviljoen. • In samenwerking met andere borgen, musea en historische boerderijen worden tentoonstellingen en manifestaties georganiseerd die landelijk de aandacht opeisen. Denk aan: New folies, Vamps en dandies, Mancini en Mesdag. 	Nieuw budget
Verbinden <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt meer aandacht besteed aan het verbindend opereren. Concreet: de geschiedenis van Slochteren wordt beter zichtbaar gemaakt op straat; • Er wordt meer aandacht geschonken aan het verder ontschotten van de informatie Concreet: de geschiedenis van de kloosters, de schans van Slochteren, de kerk van Harkstede en de molens; • In aansluiting op de verhalen van deze geschiedenissen worden arrangementen georganiseerd (bijvoorbeeld met boerderijen met een slingeruin, de andere borgen en Domies Toen in Pieterburen over tuingeschiedenis); • Er worden landschapsgidsen opgeleid en vanuit de borg en de VVV wordt een boekingssysteem voor deze gidsen opgezet. 	Nieuw budget
Ontwikkeling Slochterbos en Overbos tot beeldentuin <ul style="list-style-type: none"> • Het Overbos hoorde oorspronkelijk bij het landgoed. Anno 2010 is het in handen van de erfgenamen van de laatste borgbewoners. Het Overbos heeft een grote cultuurhistorische waarde. Door het beheer en mogelijk het eigendom van het Overbos in handen te stellen van de Stichting Landgoed Fraylemaborg zou het ensemble belangrijk worden versterkt. Het ontwikkelen van het Slochterbos en Overbos tot beeldentuin zal de aantrekkelijkheid voor het toerisme zeer vergroten. 	Nieuw budget
Zolder en toren bezoek <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt onderzocht of een bezoek aan de zolder en de toren veiligheidstechnisch mogelijk kan worden gemaakt. 	Nieuw budget
Organisatie van wisseltentoonstellingen in het Slochterhaven-gebied <ul style="list-style-type: none"> • De komende jaren zal het Slochterhavegebied worden vernieuwd en aantrekkelijk gemaakt voor toeristische bezoekers. De bedoeling is dat er een bezoekerscentrum komt. Uitplaatsing van de tentoonstelling 'Nederland aardgasland' naar dit bezoekerscentrum is dan een logische keuze. Verder kan het landgoed helpen bij de organisatie van wisseltentoonstellingen in dit bezoekerscentrum. 	Nieuw budget

Herinrichting borg <ul style="list-style-type: none"> • De daagse kamer, de kamer van de gouvernante, de leer- en speelkamer van de kinderen, de spreekkamer en de ouder slaapkamer krijgen een passende inrichting die hoort bij de oorspronkelijke functie; • De gordijnen en zonwering in de grote en kleine zaal worden vervangen en gerestaureerd; • Het kleed in de kleine zaal en het grote kleed in de grote zaal worden vervangen; • Er worden maatregelen getroffen op het gebied van klimaatbeheersing; • De verlichting in de borg wordt verbeterd, omdat met name de schilderijen onvoldoende tot hun recht komen. 	Nieuw budget
---	---------------------

6.3.2 Behoud van het landgoed

Activiteit	
Veiligheid <ul style="list-style-type: none"> • Om de borg veiliger te maken voor het publiek en om het gebouw te behoeden voor brand dienen er forse investeringen te worden gepleegd; • Er zijn ook investeringen nodig ter bescherming van de collectie; • Het diefstal en inbraakpreventiesysteem moet worden geïnnoveerd. 	Nieuw budget
Natuurwaardenonderzoek <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt een hernieuwd natuurwaardenonderzoek uitgevoerd, zodat kan worden nagegaan of het huidige beheer goed is voor de kwaliteit van de natuur. 	Nieuw budget

6.3.3 Organisatie

Activiteit	
Verjonging netwerk <ul style="list-style-type: none">• Er wordt een plan opgesteld en uitgevoerd dat als resultaat heeft dat er meer jongeren op de borg werken in loondienst of als stagiair of vrijwilliger en dat jongeren worden betrokken bij de organisatie van tentoonstellingen en evenementen.• Waar mogelijk worden onderzoeken of publicaties uitbesteed aan Hogescholen en universiteiten.• De banden met TerraNext, AOC terra en Scouting Fraeylema worden aangehaald.	Bestaand budget
Scholingsplan <ul style="list-style-type: none">• Medewerkers en vrijwilligers worden geschoold op het gebied van museaal beheer, klantvriendelijkheid, bedrijfshulpverlening, veiligheid en management.• Tijdens functioneringsgesprekken wordt de scholingsbehoefte geïnventariseerd. * Er wordt een scholingsplan opgesteld, zodat er geen kansen over het hoofd worden gezien of onbenoemd blijven.	Bestaand budget
Digitaal data beheer <ul style="list-style-type: none">• Er wordt een databaseplan opgesteld; de objecten en papieren boeken staan weliswaar in keurige databases gecatalogiseerd, maar er is behoefte aan een overkoepelend databasebeheer.	Bestaand budget
Museumstaf te klein <ul style="list-style-type: none">• Voor educatie en public relations moeten meer arbeidsuren beschikbaar komen.	Nieuw budget

Grip, Ineke Hans

Meerjaren begroting 2013-2016

7. Meerjarenbegroting 2013-2016

Het bestuur is zich er van bewust dat het grote inspanning zal kosten om de gelden voor de gewenste investeringen en innovaties nieuw beleid (zie hierboven 6.2 en 6.3) bijeen te krijgen. Praktisch al dat geld zal van fondsen moeten komen. Alleen als voldoende fondsen kunnen worden geworven gaan die plannen door. Ten koste van alles moet worden voorkomen dat nieuwe investeringen leiden tot ongewenste negatieve effecten voor de instandhouding en de exploitatie van het landgoed.

De meerjarenbegroting is zo opgesteld dat het bij handhaving van de huidige financiering zal lukken om het landgoed, zij het in beperkte mate, verder te ontwikkelen en te onderhouden. Daarbij moet wel een uitzondering worden gemaakt voor de investeringen in de brandveiligheid. Die noodzakelijke ingreep kan niet betaald worden uit bestaand budget.

7.1 Exploitatie nieuw beleid

Bij realisatie van de nieuwe investeringen is sprake van hogere jaarlijkse lasten in de exploitatiebegroting. De gemiddelde lastenstijging over 4 jaar bedraagt € 121.612.. Fraeylema kan daar voor een deel (€ 78.500) in voorzien door de te verwachten toename van entreegelden en bestedingen in de Museumwinkel. Daarnaast doet Fraeylema een beroep op de schragende stichtingen om hun bijdrage met € 17.500 te verhogen. Van de provincie wordt een verhoging van € 30.000 gevraagd.

Het bestuur acht dat verzoek alleszins redelijk. De toename van de bezoekersaantallen van 28.000 tot 40.000 per jaar⁹ genereert een omzet in de regio van € 930.000, oftewel 18,6 FTE langjarig. Onze exploitatie levert 10,5 FTE op en de projectinvesteringen 11,8 FTE.

⁹ Deze aantallen zijn exclusief de bezoeken aan het park. Deze aantallen schommelen tussen de 50.000 en 60.000 per jaar.

Het volgende staatje laat de berekeningen van het economisch effect zien:

	Nieuw budget	Bestaand budget	Toename
Aantal betalende bezoekers	40.000	28.000	12.000
Waarvan aantal gratis bezoekers	5.000	3.500	1.500
Opbrengst gemiddelde entree		€ 55.000	
Opbrengst gemiddelde entree van 3,00	€ 105.000		€ 50.000
Bezoekers park	65.000	55.000	
Omzet in de regio museale bezoekers 21,00 p.p.	€ 735.000	€ 493.500	241.500
Omzet in de regio park bezoekers 3,00 p.p.	€ 195.000	€ 165.000	30.000
Totaal	€ 930.000	€ 658.500	271.500
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	18,6	13,2	5,4
Omzet exploitatie Landgoed	€ 525.291	€ 429.319	€ 95.972
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	10,5	9	2
Investering in projecten per jaar	€ 588.750	€ 12.000	€ 576.750
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	11,8	0,2	11,5
Totaal FTE's gerealiseerd per jaar	40,9	22,4	19,0

Zelfs inclusief de gevraagde ophoging van de provinciale subsidie ontvangt Fraeylema veel minder dan de twee andere museale borgen Verhildersum en de Menkemaborg. Voor dat verschil zijn vanuit de huidige situatie geen duidelijke gronden aan te wijzen, anders dan dat deze financiële verdeling blijkbaar historisch zo is gegroeid.

De bezoekersaantallen zijn conservatief begroot. Met een nieuw expositiepaviljoen kunnen zeer aansprekende tentoonstellingen worden georganiseerd, die als ze aanslaan een veelvoud aan bezoekers zullen trekken.

De kosten aan de exploitatiekant stijgen natuurlijk door de exploitatie van het gebouw, maar ook omdat extra personeel wordt aangetrokken voor Public Relations, educatie en conservatie (tentoonstellingen en evenementen). Ook de budgetten voor het maken van de tentoonstellingen en PR gaan omhoog. Het extra PR budget zal met name worden ingezet voor advertenties in de kunstladders van de landelijke kranten. Tot slot zijn er gelden begroot voor het realiseren van arrangementen.

7.2 Projecten nieuw beleid

De totale investeringen in de projecten nieuw beleid bedragen € 2.355.000:

- Het expositiepaviljoen € 1.786.000,
- het zichtbaar maken van de geschiedenis in het dorp Slochteren inclusief opleidingen € 25.000,
- de ontwikkeling van de beeldentuin € 80.000,
- het (onzichtbaar) optimaal uitlichten van het interieur van de borg vergt € 30.000,
- het verplaatsen van de Gastentoonstelling naar het bezoekerscentrum bij de haven € 20.000,
- de brandveiligheid € 330.000,
- het natuurwaardenonderzoek € 4.000.
- de vervolmaking van de inrichting van de borg € 80.000.

7.3 Meerjarenbegroting 2013-2016

Deze begroting is in drieën ingedeeld. De eerste vier kolommen tonen de begroting zoals deze eruit ziet als er op de huidige voet wordt doorgegaan (bestaand budget). De tweede serie van vier kolommen laat de effecten van het nieuwe beleid met extra budget zien, terwijl in de laatste kolommen bestaand budget en nieuw budget zijn opgeteld.

In 2013 word eenmalig een negatief resultaat van € 36.500 verwacht, omdat in dat jaar (vooralsnog) de bouw van het expositiepaviljoen is gepland. Dan is al wel sprake van hogere kosten maar nog niet van toegenomen publieksinkomsten. Omdat Fraeylema de balanspositie op orde heeft, zal deze situatie geen liquiditeitsproblemen opleveren.

Na de meerjarenramingen treft u het overzicht aan van de exploitatie-investeringen en de projectinvesteringen in het nieuwe beleid. Deze cijfers zijn uiteraard identiek aan de begroting; ze zijn slechts toegevoegd voor het leesgemak.

Tot slot is er een pagina met toelichtingen en cijfers die laat zien hoe de schattingen tot stand zijn gekomen van bezoekersaantallen en economische effecten.

Begroting

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

BATEN	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
Museale baten borg en bospark	1*											
Entreegelden	4*	42.000	42.000	42.000	42.000				42.000	105.000	105.000	105.000
Tuinfair		5.000		5.000					5.000	0	5.000	0
Kerstmarkt		3.000	3.000	3.000	3.000				3.000	3.000	3.000	3.000
Vergoeding kosten Culinair			12.000	12.000					0	12.000	0	12.000
Concerten-diversen		1.000	1.000	1.000	1.000		1.000	1.500	1.000	2.000	2.500	3.000
Commerciële ontvangsten/arrangementen		2.000	2.000	2.000	2.000		5.000	7.500	2.000	7.000	9.500	9.500
Museumwinkel		18.000	18.000	18.000	18.000		7.000	10.000	18.000	25.000	28.000	28.000
Bijdragen open dagen		1.000	1.000	1.000	1.000		1.000	1.000	1.000	2.000	2.000	2.000
Rondleidingen/gidsen/		1.000	2.000	2.000	2.000		500	1.000	1.000	2.500	3.000	3.000
Arrangementen							1.000	1.000	0	1.000	1.000	1.000
Totaal museale baten borg en bospark		73.000	81.000	74.000	81.000	0	78.500	85.000	73.000	159.500	159.000	166.500
Opbrengsten gebouwen/terreinen												
Huur Boerderij/Schathuis		38.484	39.061	39.647	40.242				38.484	39.061	39.647	40.242
Zaalhuur borg (waaronder huwelijken)		30.000	30.000	30.000	30.000				30.000	30.000	30.000	30.000
Terreinen		600	600	600	600				600	600	600	600
Totaal opbrengsten gebouwen/terreinen		69.084	69.661	70.247	70.842	0	0	0	69.084	69.661	70.247	70.842
Vaste subsidies												
Gemeente Slochteren		75.000	75.000	75.000	75.000				75.000	75.000	75.000	75.000
Provincie Groningen		128.005	129.925	131.874	133.852	30.000	30.000	30.000	158.005	159.925	161.874	163.852
Gerrit van Houten Stichting		30.000	30.000	30.000	30.000	10.000	10.000	10.000	40.000	40.000	40.000	40.000
J.M. van Diepen St		20.000	20.000	20.000	20.000				20.000	20.000	20.000	20.000
Van der Wijck de Kempenaer		12.500	12.500	12.500	12.500	7.500	7.500	7.500	20.000	20.000	20.000	20.000
Ver. Vrienden Fraeylemaborg		2.000	2.000	2.000	2.000				2.000	2.000	2.000	2.000
Bedrijfsdonaties		2.000	2.000	2.000	2.000	4.000	4.000	4.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vaste subsidies		269.505	271.425	273.374	275.352	51.500	51.500	51.500	321.005	322.925	324.874	326.852
transport		411.589	422.086	417.621	427.194	51.500	130.000	136.500	463.089	552.086	554.121	564.194

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
transport	411.589	422.086	417.621	427.194	51.500	130.000	136.500	137.000	463.089	552.086	554.121	564.194
Incidentele subsidies												
Onderhoudsbijdragen	45.833	45.833	45.833	45.833					45.833	45.833	45.833	45.833
Min. van LNV (2001 t/m 2006) (vanaf 2007)	3.000	3.000	3.000	3.000					3.000	3.000	3.000	3.000
Overige bijdragen									0	0	0	0
Totaal incidentele subsidies	48.833	48.833	48.833	48.833	0	0	0	0	48.833	48.833	48.833	48.833
Overige baten												
Giften	100	100	100	100					100	100	100	100
Bijdragen bomen	500	500	500	500					500	500	500	500
Rente	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal overige baten	2.600	2.600	2.600	2.600	0	0	0	0	2.600	2.600	2.600	2.600
Baten t.b.v. projecten												
Uitbreiding expositiepaviljoen					1.786.000				1.786.000	0	0	0
De geschiedenis verbinden, gidsopleiding, panelen					7.500	17.500			7.500	17.500	0	0
Beeldentuin Slochterbos en Overbos					20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Uittichten borg interieur					30.000				30.000	0	0	0
Verplaatsing Gasttentoonstelling naar Slochterhaven					20.000				20.000	0	0	0
Vrienden van de Fraeylemaborg	7.000	7.000	7.000	7.000					7.000	7.000	7.000	7.000
Culinair		10.000		10.000					0	10.000	0	10.000
Veiligheid (voornamelijk brand- veiligheid)					320.000	10.000	0	0	320.000	10.000	0	0
Natuurwaardenonderzoek					4.000				4.000	0	0	0
Inrichting borg					30.000	30.000	20.000		30.000	30.000	20.000	0
Totaal baten t.b.v. projecten	7.000	17.000	7.000	17.000	2.217.500	77.500	40.000	20.000	2.224.500	94.500	47.000	37.000
Transport	470.022	490.519	476.054	495.627	2.269.000	207.500	176.500	157.000	2.739.022	698.019	652.554	652.627

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
Transport	470.022	490.519	476.054	495.627	2.269.000	207.500	176.500	157.000	2.739.022	698.019	652.554	652.627
Bijzondere baten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totale baten	470.022	490.519	476.054	495.627	2.269.000	207.500	176.500	157.000	2.739.022	698.019	652.554	652.627
RESULTAAT												
Totale baten	470.022	490.519	476.054	495.627	2.269.000	207.500	176.500	157.000	2.739.022	698.019	652.554	652.627
Totale lasten	442.902	445.488	426.112	450.776	2.282.400	175.958	147.324	133.204	2.725.302	621.446	573.436	583.980
									0	0	0	0
									0	0	0	0
Saldo exploitatie	27.120	45.032	49.942	44.851	-13.400	31.542	29.176	23.796	13.720	76.574	79.118	68.647
									0	0	0	0
Uitgaven projecten naar balans	7.000	17.000	7.000	17.000	2.217.500	77.500	40.000	20.000	2.224.500	94.500	47.000	37.000
Eigen bijdragen projecten	-11.280	-11.280	-11.280	-11.280	-40.000	-40.000	-11.280	-11.280	-51.280	-51.280	-22.560	-22.560
Inkomsten projecten naar balans	-7.000	-17.000	-7.000	-17.000	-2.217.500	-77.500	-40.000	-20.000	-2.224.500	-94.500	-47.000	-37.000
Saldo projecten	-11.280	-11.280	-11.280	-11.280	-40.000	-40.000	-11.280	-11.280	-51.280	-51.280	-22.560	-22.560
Saldo exploitatie	27.120	45.032	49.942	44.851	-13.400	31.542	29.176	23.796	13.720	76.574	79.118	68.647
Saldo Projecten	-11.280	-11.280	-11.280	-11.280	-40.000	-40.000	-11.280	-11.280	-51.280	-51.280	-22.560	-22.560
Van/naar reserves												
Resultaat van/naar algemene reserve	15.840	33.752	38.662	33.571	-53.400	-8.458	17.896	12.516	-37.560	25.294	56.558	46.087

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

KOSTEN	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
Personeel												
Conservator, huismeester	123.830	125.687	127.573	129.486					123.830	125.687	127.573	129.486
Management	45.000	45.675	46.360	47.056					45.000	45.675	46.360	47.056
Museum-assistenten	3.553	3.606	3.660	3.715					3.553	3.606	3.660	3.715
Participatiebanen	22.000								22.000	0	0	0
Schoonmaak en klein onderhoud, beheer apparatuur					0	10.000	10.150	10.302	0	10.000	10.150	10.302
Stagaires	500	500	500	500					500	500	500	500
Onderhoud netwerk landschapsgidsen					0	0	3.000	3.000	0	0	3.000	3.000
Conservator, educatie en public relations					25.000	25.375	25.756	26.142	25.000	25.375	25.756	26.142
Reis- en verblijfkosten	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Arbozaken	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Overige personeelskosten	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal personeel	197.883	178.468	181.093	183.757	25.000	35.375	38.906	39.444	222.883	213.843	219.998	223.201
Vrijwilligers												
Reiskosten	6.000	6.000	6.000	6.000	3.000	3.000	3.000	3.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Overige kosten	6.000	6.000	6.000	6.000					6.000	6.000	6.000	6.000
									0	0	0	0
Totaal vrijwilligers	12.000	12.000	12.000	12.000	3.000	3.000	3.000	3.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Huisvestingskosten												
Huur opslagruimte	626	626	626	626					626	626	626	626
Energie	18.000	18.000	18.000	18.000	5.000	5.075	5.151	5.228	23.000	23.075	23.151	23.228
Water	600	600	600	600	200	203	206	209	800	803	806	809
Verzekeringen	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000	4.060	4.121	4.183	5.000	5.060	5.121	5.183
Belastingen	5.200	5.200	5.200	5.200	1.000	1.000	1.000	1.000	6.200	6.200	6.200	6.200
Onderhoudsabonnementen	1.000	1.000	1.000	1.000	3.000	3.045	3.091	3.137	4.000	4.045	4.091	4.137
Overige huisvestingskosten	2.500	2.500	2.500	2.500	1.000	1.000	1.000	1.000	3.500	3.500	3.500	3.500
Totaal huisvesting borg	28.926	28.926	28.926	28.926	14.200	14.383	14.569	14.757	43.126	43.309	43.495	43.683
transport	238.809	219.394	222.019	224.683	42.200	52.758	56.474	57.201	281.009	272.152	278.493	281.884

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
transport	238.809	219.394	222.019	224.683	42.200	52.758	56.474	57.201	281.009	272.152	278.493	281.884
Organisatiekosten												
Administratie door SOGK	10.000	10.000	10.000	10.000					10.000	10.000	10.000	10.000
Telefoon	1.900	1.900	1.900	1.900	200	200	200	200	2.100	2.100	2.100	2.100
Huishoudelijke kosten	4.000	4.000	4.000	4.000	1.000	1.000	1.000	1.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Kantoorbenodigdheden	5.000	5.000	5.000	5.000	500	500	500	500	5.500	5.500	5.500	5.500
Porti	3.000	3.000	3.000	3.000	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Contributies/abonnementen	1.200	1.200	1.200	1.200					1.200	1.200	1.200	1.200
Bestuurskosten	3.000	3.000	3.000	3.000					3.000	3.000	3.000	3.000
Representatie	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Bankkosten	500	500	500	500					500	500	500	500
Accountant	5.000	5.000	5.000	5.000					5.000	5.000	5.000	5.000
Automatiseringskosten	2.600	2.600	2.600	2.600					2.600	2.600	2.600	2.600
Overige organisatiekosten	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal organisatiekosten	40.200	40.200	40.200	40.200	2.700	2.700	2.700	2.700	42.900	42.900	42.900	42.900
Onderhoudskosten												
Borg	26.667	26.667	26.667	26.667					26.667	26.667	26.667	26.667
Koetshuis	10.000	10.000	10.000	10.000					10.000	10.000	10.000	10.000
Schathuis/Boerderij	16.667	16.667	16.667	16.667					16.667	16.667	16.667	16.667
Terrein	27.000	27.000	27.000	27.000					27.000	27.000	27.000	27.000
Oranjerie	5.000	5.000	5.000	5.000					5.000	5.000	5.000	5.000
Gereedschappen	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Overige bouwkundige objecten	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Beeldentuin					0	10.000	10.000	10.000	0	10.000	10.000	10.000
Interieurborg	3.000	3.000	3.000	3.000					3.000	3.000	3.000	3.000
Expositiepaviljoen					0	3.000	3.000	3.000	0	3.000	3.000	3.000
Totaal onderhoudskosten	90.333	90.333	90.333	90.333	0	13.000	13.000	13.000	90.333	103.333	103.333	103.333
transport	369.342	349.928	352.552	355.216	44.900	68.458	72.174	72.901	414.242	418.386	424.726	428.117

STICHTING LANDGOED FRAEYLEMABORG

Begroting 2013-2016

	Bestaand budget				Nieuw budget				Bestaand plus nieuw budget			
	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016	2.013	2.014	2.015	2.016
transport	369.342	349.928	352.552	355.216	44.900	68.458	72.174	72.901	414.242	418.386	424.726	428.117
Museale kosten												
Vaste collectie	10.000	10.000	10.000	10.000					10.000	10.000	10.000	10.000
Wisseltentoonstellingen	29.000	29.000	29.000	29.000					29.000	29.000	29.000	29.000
Ophoging budget wisseltentoonstelling expositiepaviljoen						10.000	10.150	10.302		10.000	10.150	10.302
Erfgoededucatie	4.000	4.000	4.000	4.000					4.000	4.000	4.000	4.000
P.R.	10.000	10.000	10.000	10.000					10.000	10.000	10.000	10.000
P.R. expositiepaviljoen					10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Arrangementen project verbinden					5.000			5.000	5.000			5.000
Website	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Kosten Culinair		12.000		12.000						12.000		12.000
Kerstpracht	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Koetsentocht	1.000	1.000	1.000	1.000					1.000	1.000	1.000	1.000
Kosten verhuuractiviteiten	2.000	2.000	2.000	2.000					2.000	2.000	2.000	2.000
Activiteitencommissie	2.560	2.560	2.560	2.560					2.560	2.560	2.560	2.560
Totaal museale kosten	62.560	74.560	62.560	74.560	15.000	20.000	20.150	25.302	77.560	94.560	82.710	99.862
Projecten												
Uitbreiding expositiepaviljoen					1.786.000				1.786.000			
De geschiedenis verbinden, gidsopleiding, panelen					7.500	17.500			7.500	17.500		
Beeldentuin Slochterbos en Overbos					20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Uitlichten borg interieur					30.000				30.000			
Verplaatsing Gastentoonstelling naar Slochterhaven					20.000				20.000			
Culinair		10.000		10.000						10.000		10.000
Besteding door Vrienden van de Fraeylemaborg	7.000	7.000	7.000	7.000					7.000	7.000	7.000	7.000
Veiligheid (voornamelijk brand- veiligheid)					320.000	10.000			320.000	10.000		
Natuurwaardenonderzoek					4.000				4.000			
Inrichting borg					30.000	30.000	20.000		30.000	30.000	20.000	
Totale lasten projecten	7.000	17.000	7.000	17.000	2.217.500	77.500	40.000	20.000	2.224.500	94.500	47.000	37.000
Afschrijvingen	2*	4.000	4.000	4.000	5.000	10.000	15.000	15.000	9.000	14.000	19.000	19.000
Bijzondere lasten												
Correcties voorgaand jaar/onvoorzien												
Totale lasten	442.902	445.488	426.112	450.776	2.282.400	175.958	147.324	133.204	2.725.302	621.446	573.436	583.980

Nieuw beleid Fraylemaborg 2013-2016

	Relatie projectkosten exploitatiekosten				Investering project			
	Relatie projectkosten exploitatiekosten				Investering project			
	Exploitatie							
PUBLIEKSFUNCTIE	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
Expositiepaviljoen								
Personeel								
Schoonmaak en klein onderhoud, beheer apparatuur		€ 10.000	€ 10.150	€ 10.302				
Onderhoud netwerk								
landschapsgidsen	€ -	€ -	€ 3.000	€ 3.000				
Conservator, educatie en public relations	€ 25.000	€ 25.375	€ 25.756	€ 26.142				
	€ 25.000	€ 35.375	€ 38.906	€ 39.444				
Vrijwilligers								
Reiskosten	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000				
Huisvestingskosten								
Energie	€ 5.000	€ 5.075	€ 5.151	€ 5.228				
Water	€ 200	€ 203	€ 206	€ 209				
Verzekeringen	€ 4.000	€ 4.060	€ 4.121	€ 4.183				
Belastingen	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000				
Onderhoudsabonnementen	€ 3.000	€ 3.045	€ 3.091	€ 3.137				
Overige huisvestingskosten	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000				
	€ 14.200	€ 14.383	€ 14.569	€ 14.757				
Organisatiekosten								
Telefoon	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200				
Huishoudelijke kosten	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000				
Kantoorbenodigdheden	€ 500	€ 500	€ 500	€ 500				
Porti	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000				
	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700	€ 2.700				
Onderhoudskosten								
Beeldentuin	€ -	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000				
Expositiepaviljoen	€ -	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000				
	€ -	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000				
Museale kosten								
Ophoging budget wisseltentoonstelling expositiepaviljoen	€ -	€ 10.000	€ 10.150	€ 10.302				
P.R. expositiepaviljoen	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000				
Arrangementen project verbinden	€ 5.000	€ -	€ -	€ 5.000				
	€ 15.000	€ 20.000	€ 20.150	€ 25.302				

Expositiepaviljoen**Projecten**

Uitbreiding expositiepaviljoen	1.786.000					
De geschiedenis verbinden, gidsopleiding, panelen	€	7.500	€	17.500		
Beeldentuin Slochterbos en Overbos	€	20.000	€	20.000	€	20.000
Uitlichten borg interieur	€	30.000				
Verplaatsing Gastentoonstelling naar Slochterhaven	€	20.000				
Veiligheid (voornamelijk brand-veiligheid)	€	320.000	€	10.000	€	-
Natuurwaardenonderzoek	€	4.000				
Inrichting borg	€	30.000	€	30.000	€	20.000
	€	2.217.500	€	77.500	€	40.000
					€	20.000

Afschrijvingen

€	5.000	€	10.000	€	15.000	€	15.000
---	-------	---	--------	---	--------	---	--------

Totale lasten

€	64.900	€	98.458	€	107.324	€	113.204	€	2.217.500	€	77.500	€	40.000	€	20.000
---	--------	---	--------	---	---------	---	---------	---	-----------	---	--------	---	--------	---	--------

Controle projecten

€	-	€	-	€	-	€	-	€	-	€	-	€	-	€	-
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Controle exploitatie

€	-	€	-	€	-	€	-
---	---	---	---	---	---	---	---

Exploitatielastenstijging nieuw beleid

Totale lasten

€	64.900	€	98.458	€	107.324	€	113.204
---	--------	---	--------	---	---------	---	---------

Eigen bijdragen projecten

€	40.000	€	40.000	€	11.280	€	11.280
---	--------	---	--------	---	--------	---	--------

€	104.900	€	138.458	€	118.604	€	124.484
---	---------	---	---------	---	---------	---	---------

Gemiddelde lastenstijging over 4 jaar

€	121.612
---	---------

Uitleg bij de meerjarenraming

Prijsindex

De in deze begrotingen gehanteerde prijsindex bedraagt 0,015 1,015

1* Van alle evenementen en winkelopbrengsten vindt u in deze begroting de bruto opbrengst.
Daarom zijn de evenementen aan de kostenkant niet opgenomen.
Alleen van Culinair ziet u de kosten en opbrengsten wel opgenomen.

2* De post afschrijvingen nieuw beleid is verhoogd om op die manier de investeringen in
De Boerderij te kunnen plegen.

*3 Voor de onderhoudsbegrotingen zijn we uitgegaan van de volgende ramingen

Boerderij	€	100.000	per zes jaar	€	16.667	Onderhoudssubsidie	€	8.333	per jaar
Koetshuis	€	60.000	per zes jaar	€	10.000	Onderhoudssubsidie	€	5.000	per jaar
Borg	€	160.000	per zes jaar	€	26.667	Onderhoudssubsidie	€	13.333	per jaar
Oranjerie	€	30.000	per zes jaar	€	5.000	Onderhoudssubsidie	€	2.500	per jaar
Park	€	570.000	per zes jaar	€	95.000	*Onderhoudssubsidie	€	16.667	per jaar
				€	153.333		€	45.833	

*De onderhoudskosten van het park bestaan uit arbeid, die bij personeelskosten zit en de kosten voor
manuren en materieel die onder directe kosten staan.

*4 Berekening te verwachten bezoekersaantallen na investering in expositiepaviljoen

Bezoekersaantallen:	<u>2.009</u>	
Belvedere Heerenveen	90.000	
Kunsthall Emden	75.000	
De Buitenplaats Eelde	30.000	
Drents Museum	70.000	388.000 Als gevolg van Chinese grafgraven
Menkemaborg	23.172	
Klooster Ter Apel	36.986	
Vesting Bourtange	62.720	
Glasmuseum Leerdam	65.000	14.000 Was het totdat ze gingen samenwerken
Fraeylema	26.862	met moderne kunstenaars

	Nieuw budget	Bestaand budget	Toename
Aantal betalende bezoekers	40.000	28.000	12.000
Waarvan aantal gratis bezoekers	5.000	3.500	1.500
Opbrengst gemiddelde entree		€ 55.000	
Opbrengst gemiddelde entree van 3,00	€ 105.000		€ 50.000
Bezoekers park	65.000	55.000	
Omzet in de regio museale bezoekers 21,00 p.p.	€ 735.000	€ 514.500	€ 220.500
Omzet in de regio park bezoekers 3,00 p.p.	€ 195.000	€ 165.000	€ 30.000
Totaal	€ 930.000	€ 679.500	€ 250.500
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	19	13	5
Omzet exploitatie Landgoed	€ 525.291	€ 429.319	€ 95.972
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	11	9	2
Investering in projecten per jaar	€ 588.750	€ 12.000	€ 576.750
Aantal FTE's gerealiseerd in de regio elk jaar	12	0	12
Totaal FTE's gerealiseerd per jaar	41	22	19

Economisch effect bezoek aan de Fraeylemaborg zonder de huwelijken

Gemiddelde entree inclusief kortingen	€ 3,00
Museumwinkel	€ 3,00
Horeca	€ 7,00
Andere attracties	€ 5,00
Winkelen, parkeren et cetera	€ 3,00
	€ 21,00

Staatje uit de Nationale Museummonitor

GEMIDDELTE UITGAVEN (mediaan ¹⁸ per persoon)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	% opgave	standaard- deviatie
Entree museum	€ 3,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	+ € 5,00	€ 5,00	40%	7,8
Bestedingen in het museum	€ 3,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	€ 4,00	* € 3,00	17%	26,4
Horeca in het museum ¹⁹		€ 2,00	+ € 3,00	€ 3,00	€ 3,00	€ 3,00	44%	7,9
Horeca buiten het museum	€ 5,00	€ 5,00	+ € 6,00	€ 6,00	€ 6,00	+€ 7,00	21%	9,9
Andere attracties	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00	€ 5,00	6%	7,9
Overige bestedingen (winkelen en parkeren)	€ 5,00	€ 3,00	+ € 4,00	€ 4,00	€ 4,00	* € 3,00	23%	14,5
Totale opgegeven kosten	€ 6,00	€ 6,00	€ 7,67	€ 8,50	€ 9,00	€ 9,00		

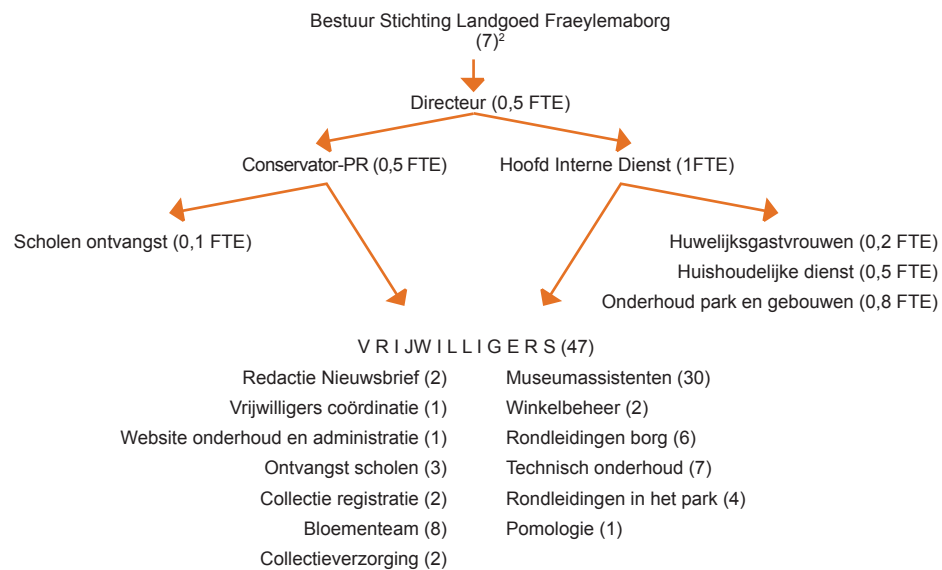
+: hoger dan in voorgaande jaren / *: lager dan in voorgaande jaren

Berekening kengetallen voor de Kunstraad

Meerjarenbegroting 2013-2016	2013	2014	2015	2016
Totale uitgaven per jaar:	2.725.302	621.446	573.436	583.980
Totale inkomsten per jaar:	2.739.022	698.019	652.554	652.627
Gevraagd/ begroot structureel bedrag rijk:	0	0	0	0
Gevraagd/ begroot structureel bedrag gemeenten:	75.000	75.000	75.000	75.000
Inkomsten uit fondsen en overige subsidieverstrekkers:	2.519.338	391.258	345.707	337.685
Eigen inkomsten:	144.684	231.761	231.847	239.942

Bijlagen

Bijlage 1 Organigram en netwerk

Van der Wijck de Kempener Stichting. Deel van de collectie permanent in de borg. (7)	Marketing Groningen verzorgt veel PR voor het landgoed.	De organisatie van de Drie Borgentocht organiseert jaarlijks een oldtimer tocht van auto's met als centraal punt van samenkomst en show de Fraeylemaborg. (6)	Vobula, organiseert vrijwel ieder jaar een landgoedkamp op het borgterrein en pakken dan een onderhoudsklus in het groen aan. (15)
Vereniging van vrienden van het Landgoed Fraeylemaborg (5)	De Museum Jaarkaart, verzorgt PR over het landgoed.	De Pomologische Vereniging organiseert jaarlijks een entdage op Fraeylema. (4)	Stichting Baanvak levert stagairs voor groenonderhoud. (4)
Rabobank, organiseert jaarlijks de Rabo-museumdag.	Het Museumhuis, zorgt voor scholing van medewerkers en vrijwilligers, organiseert het platform van museumdirecteuren en borgen.	De vereniging het Werkend Trekpaard organiseert demonstraties met de Lange Jan van het uitslepen van gekapte bomen uit het park. (10)	
	Kunststation C., steunt bij educatie.	Groei en bloei organiseert de tuinfair. (10)	
	De Groninger Archieven, beheren familiearchief landgoed, verzorgen de organisatie rond 'Het verhaal van Groningen' ³ .	Streekproductenmarkt Ewsum. Organiseren jaarlijks een markt waarop alle streekproducten-producenten welkom zijn (6)	
	Het Groninger Congresbureau, brengt marktpartijen aan voor huur van de borg.	De stichting Open Cultureel Werk. De directeur heeft zitting in dit bestuur. Zorgt voor organisatie van grote culturele manifestaties in de gemeente Slochteren (50)	

Tussen haakjes is het aantal personen weergegeven dat zich met de werkzaamheden bezighoudt. Sommige vrijwilligers verrichten meerdere taken

<i>Schragende organisaties die het landgoed jaarlijks financieel steunen</i>	<i>Overheden en steuninstellingen waarmee het landgoed een intensieve relatie heeft</i>	<i>Organisaties die samen met het landgoed evenementen organiseren</i>	<i>Organisaties die jaarlijks werken op het landgoed en die op het landgoed onderwijs ontvangen over cultuurhistorie</i>
Gerrit van Houten Stichting eigenaar gebouwen en kerncollectie (7)	De provincie Groningen, subsidieert	Lionsclub Skiramere organiseert eenmaal in de twee jaar Culinaire Fraeylema (50)	AOC Terra. Onderhoud en bloemschikken bij evenementen. (25)
Van Houten Stichting eigenaar park (7)	De gemeente Slochteren, subsidieert	De Stichting Activiteitencommissie Fraeylemaborg organiseert jaarlijks het Openluchtspel, de kunstmarkt, Theater te Water. (30)	Terra Next, onderhoud en aankleding van de borg tijdens Kerstpracht. (50)
Jan Menze van Diepen Stichting. Deel van de collectie permanent in de borg. (3)	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Verstrekken onderhoudssubsidie en adviseren over monumentenzorg.	De Stichting Koetsentocht organiseert jaarlijks de Fraeylema Koetsentocht. (6)	Scouting Fraeylema heeft het clubgebouw op het landgoed. Helpen bij de kunstmarkt, het openluchtspel en de Vriendenvergaderingen. (240)

Bijlage 2 SWOTS

Besturen Gerrit van Houten Stichting en Stichting Landgoed Fraylemaborg	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> Eigenheid, uniciteit, van de borg en het park is de basis voor het beleid Aanzicht van de borg Betrokkenheid van medewerkers en vrijwilligers Geografisch gunstig gelegen, weinig concurrentie 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> Financieel is het moeilijk om het landgoed in stand te houden, vooral nu. De afhankelijkheid van subsidiegevers is groot. Attractief voor een beperkte smalle bezoekersgroep Te weinig onderscheidend
Kansen <ul style="list-style-type: none"> Eventueel uitbreiding in de vorm van een nieuw te bouwen expositiepaviljoen Betere samenwerking met de gemeente Slochteren, betrokkenheid versterken, uitbouwen Betere vermarkting en samenwerking met toeristisch-museale partijen Upgrading van horeca faciliteiten Attractiever voor jonge gezinnen 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> Bezuinigingen van de overheden (provincie, gemeente) Versnippering door teveel activiteiten Vrijwilligers vergrijzen Bezoekers vergrijzen Te lokaal, regionaal ingebed Museumstaf te klein

Bestuur Stichting Activiteiten Commissie Fraylemaborg	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> Museum winkel en tentoonstellingsruimte in Koetshuis Oranjerie Vrijwilligersnetwerk Werkschuur 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> Dat er voor wandelfolders in het park moet worden betaald, liever de entree omhoog Werkschuur is te klein voor opslag spullen Openluchtspel Dat Slochtenaren zelf te weinig de borg bezoeken
Kansen <ul style="list-style-type: none"> Entree verhogen Stroom en water in park aanleggen vergemakkelijkt evenementen en Open Luchtspel Ontwikkeling van Meerstad Alle inwoners van de gemeente Slochteren een keer een gratis kaartje geven 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> Terugloop leerlingenaantal scholen

Bestuur Vereniging van Vrienden van het landgoed Fraylemaborg	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> Inspelen op jaarlijkse thema's. (In 2011 staat het Huwelijk centraal) Motivatie van de vrijwilligers (Koesteren) Winkel en Expositieruimte in Koetshuis Uitstraling en ligging van de Borg Aankleding / Inrichting van de Borg Combinatie van Borg en park Activiteiten rond de Borg (Fraylema Culinaire, Kunstmarkt, Koetsentocht enzovoort) 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> Beperkte toegankelijkheid voor minder validen Beperkte toeristische mogelijkheden in Slochteren hierdoor minder bezoekers Restauratieve mogelijkheden blijven onbenut, openingstijden van Boerderij en Borg zijn niet afgestemd Te weinig activiteiten (organiseren van concerten, lezingen) Te weinig omzet
Kansen <ul style="list-style-type: none"> Toestroom pensionado's. gepensioneerden hebben veel vrije tijd, potentiële bezoekers Arrangementen met andere Culturele Instellingen in de regio samenstellen NOVO in restaurant de Boerderij Beeldtentoonstellingen in bospark Gebruik trouwzaal Voorjaarsfair 55.000 bezoekers van het bospark benutten Laagdrempeligheid van de winkel vergroten door bordje "Museumwinkel vrij toegankelijk" Exclusiviteit van de Borg uitbuiten 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> Bezuinigingen. (overheid) subsidies dalen Onderhoudskosten stijgen Regelgeving (brandvoorschriften) Afhankelijkheid van subsidies Weinig of geen donaties door bedrijfsleven Vergrijzing ledenbestand Vereniging Vrienden

Directie	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> • Prachtige authentieke romantische uitstraling • Waardevolle kunstcollecties • Goed verbonden met regionale evenementen organisatoren • Verhaal van het landgoed is interessant en biedt veel aanknopingspunten voor tentoonstellingen en evenementen • Prachtige park, Engelse landschapstuin op barok grid • Sterk vrijwilligerscorps • Professionele leiding • Goede balie en museumwinkel • Drie schragende stichtingen met kunstcollecties • Belangrijke stinzenplanten collectie • Goede biotoop voor verschillende vleermuissoorten 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> • Weinig moderne kunst in de collecties van de schragende stichtingen • Verbinding met de totale geschiedenis van Slochteren (prehistorie, kloosters, schans) onvoldoende uitgewerkt • Park vertelt het verhaal niet automatisch, omdat het een oude Engelse landschapstuin is die lijkt op een gewoon bos • Te weinig ruimte voor wisselexposities waardoor het moeilijk is grote publieksstromen te krijgen voor tentoonstellingen • Grijs personeelsbestand • Grijs vrijwilligersbestand • Brandveiligheid • Borg niet open op zaterdag- en zondagmorgen • Tot 13.00 uur geen horeca op het landgoed, alleen een koffiedrink-mogelijkheid in het keukentje van de borg • Geen mogelijkheid binnen de huidige gebouwen om de kantoren van de zolder te verplaatsen naar een omgeving in overeenstemming met de Arbo wetgeving • Weinig budget en uren voor PR • Verhoging van de exploitatielasten door noodzakelijke investeringen in de brandveiligheid
Kansen <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk verjongen door : - Verbinding aan te gaan met universiteiten en Hoge scholen. - Vakantiewerk aan te bieden voor scholieren. - Maatschappelijke stage aan te bieden. - Jongeren bij exposities te betrekken • Vergroting expositieruimte in Koetshuistuin • Ontwikkeling van het gebied rond de Slochterhaven waardoor de toeristische aantrekkelijkheid van Slochteren toeneemt • Organisatie van wisseltentoonstellingen in het Slochterhavengebied door het landgoed • Verbetering van het totale historische verhaal in het dorp Slochteren • Het doorontwikkelen van het Kleine bos en het park van de Fraylemaborg als beeldentuin • Inspelen op de trends rond huwelijken en andere familiehoogtijdagen • Mogelijkheid om op basis van eigen collecties tentoonstellingen te maken • Meer natuurexcursies organiseren in het park • Landschapsexcursies organiseren in het gebied • Arrangementen opzetten met de kerk van Harkstede • Het verhaal van de kloosters uitdiepen • Het verhaal van de Slochter schans uitdiepen • Mooiere verkleedkleden voor kinderen laten maken • Ook sprokkeltocht in achterste deel park maken, zodat drukte beter kan worden verdeeld 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> • Uitstraling niet hip, niet cool • Grote afhankelijkheid van externe subsidiënten en fondsen • Organisatie wisseltentoonstellingen in het Slochterhavengebied waardoor er minder bezoekers naar de borg komen • Grote onderhoudslast van gebouwen en monumentaal groen • Vandalisme in het park

Tuinlieden en huishoudelijke dienst Fraylemaborg	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> • Manier van ligging van het landgoed in het open landschap is uniek • Onderhoudsniveau hoog • Museumwinkel en uitlichting winkel • Veel in het nieuws • Klantvriendelijkheid 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> • Dat je niet in de toren mag als bezoeker • Slecht strooibeleid • Werklicht voor schoonmakers ontbreekt in borg. Het is er te schemerig in de winter. • Restaurant niet genoeg open
Kansen <ul style="list-style-type: none"> • Aanschaf tweewielige tuintractor met sneeuwveegunit en vingerbalk zodat de toegankelijkheid bij sneeuw beter blijft en zodat natte plaatsen in het park gemaaid kunnen worden zonder structuurbederf • Meer PR en reclame • Wandelingen voor kinderen organiseren • Meer zitgelegenheden in park • Meer informatie over schilderijen 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> • Verlaging van subsidies

21-09-2010 vrijwilligersavond	
Sterktes <ul style="list-style-type: none"> • Uitstraling en entourage – de borg is een uitzonderlijk fraaie locatie • Kunst van verschillende stichtingen • Tentoonstelling • Verzorgd ook in de details • Verse bloemen in de borg (2x) • De film van het interview met mevrouw Groenveld • Weinig touwtjes je kan overal dichtbij komen • Winkel • Nieuwe inrichting borg • Audioguide • Veel activiteiten (3x) • Er is veel te zien, reden om vaak te komen • Goede vrijwilligers • Goed aantal vrijwilligers • Goed bereikbaar • Paden park zijn goed • Gastvrijheid • Borgen horen bij de geschiedenis van Groningen (2x) • De historie is in en buiten de borg gebleven • Educatief programma 	Zwaktes <ul style="list-style-type: none"> • Slechte verlichting oprijlaan die verblindt • Geen horeca in de ochtend (3x) • Gastentoonstelling niet passend (2x) • Vergrijzing vrijwilligers • Niet altijd professionals aanwezig • Versleten vloerbedekking grote zaal. • Versleten gordijnen grote zaal • Veel aanbod van activiteiten • Te weinig mensen in vakantie • Vrijwilligers moeten erg veel weten • Toiletbezoek soms lastig • Bereikbaarheid openbaar vervoer • Borg niet toegankelijk voor rolstoelers • Veel klokken staan altijd stil • De korte geschiedenis is verdwenen uit de interieurbeschrijving die de bezoekers uitgereikt krijgen • Geen inwerkprogramma voor vrijwilligers • Geen herhaling van het inwerkprogramma
Kansen <ul style="list-style-type: none"> • Kleine bos erbij • Modernisering restaurant De Boerderij • Meer samenwerking Scouting • Meer arrangementen • Meer verdieping door borg in de geschiedenis van de omgeving te plaatsen (sommige vrijwilligers vinden dit niet nodig) • Zelfsbedieningskoffieautomaat in de oranjerie of paardenstal betaald • Bij activiteiten die geen geld opleveren proberen iets te verkopen dat wel geld oplevert • Producten van het landgoed verkopen, zoals de appels • Brochure naar scholen over de borg 	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none"> • Veel activiteiten • Soms rommelig als er veel huwelijken en ontvangsten door elkaar gaan. • Is alles haalbaar, bij Levende historie de bokkenkar • Geen goede vermelding op Tom tom (2x) • Onderhoud Gastentoonstelling • Onderhoud Gas in Glas • Honden • Te weinig parkeergelegenheid • Subsidie naar beneden door bezuinigingen op cultuur (2x) • Wat als de professionals wegvallen • Vergrijzing van vrijwilligers • Authenticiteit van de borg niet behouden

De waardering van de bezoekers aan het landgoed is hoog. Het marktonderzoek is als bijlage bij dit beleidsplan gevoegd. Twee antwoorden geven wij onderstaand aan.

11.2. Hoe hebt u uw bezoek ervaren?

- De wijze van ontvangst door de baliemedewerker was

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Slecht	7		2 %
2 Redelijk	22		7 %
3 Goed	203		62 %
4 Uitstekend	94		29 %
Gemiddelde: 3,18 — Mediaan: 3			
Totaal aantal respondenten: 326 Vraag overgeslagen: 35		0% 20% 40% 60% 80%	

11.3. Hoe hebt u uw bezoek ervaren?

- Het tentoongestelde was

(Elke respondent kon slechts ÉÉN antwoord kiezen per subvraag.)

Antwoord	Totaal	% van antwoorden	%
1 Slecht	11		3 %
2 Redelijk	29		9 %
3 Goed	216		66 %
4 Uitstekend	70		21 %
Gemiddelde: 3,06 — Mediaan: 3			
Totaal aantal respondenten: 326 Vraag overgeslagen: 35		0% 20% 40% 60% 80%	

Wij vragen in het onderzoek ook wat de bezoekers goed is bevallen en wat ze graag verbeterd willen zien. Uit die antwoorden hebben we onderstaande SWOT samengesteld. De tweede kolom geeft aan hoe vaak het antwoord wordt gegeven.

Bezoekers 250 antwoorden		04-09-2007 tot en met 09-10-2010	
Sterktes		Zwaktes	
Het is prachtig, goed onderhouden, rust	148	Horeca 's morgens niet open	11
Behulpzaamheid klantvriendelijkheid	48	Kwaliteit horeca slecht	11
Park is prachtig	25	Meer historische informatie, relatie stad borgheren	9
Audiotour	20	Tuin beter onderhouden/zwervvuil/drassig (Deze klacht neemt af nadat de paden zijn gerestaureerd in mei 2009)	9
Dat je door het hele pand kunt lopen	17	Niet genoeg op kinderen gericht	6
De schriftelijke informatie	14	Onvoldoende informatie bij schilderijen	4
Restaurant goed, vriendelijk	10	Audioguide haperde	4
Kerstpracht mooi	9	Dat je binnen niet mag fotograferen (Inmiddels met er wel worden gefotografeerd)	3
Film laatste borgbewoonster	8	Slechte buitenverlichting parkeerplaats en oprijlaan	3
Leuk voor kinderen	7	Kunst onder toegangsbrug	3
Makkelijk parkeren	5	Tentoonstelling Jetses niet uitgebreid genoeg	3
Jetses tentoonstelling goed	4	Medewerkers te formeel	2
Rondleiding interessant	3	Beelden van geroest staal (Was Staal op Fraeylema wissel-tentoonstelling in het park)	2
Kwaliteit schilderijen	2	Ontvangst professioneler	2
De winkel is mooi	1	Bewegwijzering Gas in glas kan beter	2
Dat er foto's gemaakt mogen worden	1	Route aangeven in de borg	2
Topstukken tentoonstelling goed	1	Museumkaart niet geldig (Is inmiddels geldig)	1
Gas in glas	1	Er is geen leestafel	1
		Geen kitsch in de winkel	1
		Voorterrein te kort gemaaid voorjaarszonnebloem verdwenen	1
		Meer borgeigen cadeaus in de winkel (met logo en zo)	1
		Lelijke bloemstukken tijdens kerstpracht, te modern	1

		Fotospeurtocht voor jonge kinderen maken	1
		Matige expositie Groninger gas	1
		Oprijlaan sneeuwvrij houden in de winter	1
		Meer wisseling van kunstenaars op kunstmarkt. Teveel dezelfde	1
		Te veel bruidsparen	1
		Op de website beter vermelden dat men een Audioguide kan gebruiken en bezoekersinformatie krijgt	1
Kansen		Bedreigingen	
Op zolder mogen kijken	4		
Geschikt voor topexposities	3		
Geschikt voor beeldenexposities in park	2		
In de toren mogen klimmen	2		
Tuin kan spannender	1		
Structureel samenwerken met andere borgen	1		

Bijlage 3 Overzicht CV's bestuursleden

Bestuursfunctie	Opleiding	Is/was werkzaam als
Voorzitter	HBS, school voor reserve officieren, MO economie	Directeur scheepvaartbedrijf
Secretaris	Mr. in de rechten, opleidingen bedrijfskunde	Directeur provincie
Penningmeester	Nijenrode	President-Commissaris op- en overslagbedrijf
Lid – portefeuille vrijwilligers en PR	Directiesecretaresse	Hoofd representatie en protocol
Lid – portefeuille gemeentelijke contacten	Maatschappelijk werk en organisatieleer	Directeur zorggroep
Lid – juridische zaken	Mr. in de rechten	Advocaat
Lid –erfgoed en kunst		
Lid – monumentale gebouwen en monumentaal groen		

Bijlage 4 Profielschets bestuur zoals vastgesteld op 03-12-2010

Voorzitter	Penningmeester	Secretaris	Bestuurslid met een technisch/bouwkundig achtergrond	Bestuurslid met een historisch groen achtergrond
Persoonskenmerken	Persoonskenmerken	Persoonskenmerken	Persoonskenmerken	Persoonskenmerken
Onafhankelijk Voldoende tijd Representatief Integer	Integer	Integer	Integer	Integer
Vaardigheden	Vaardigheden	Vaardigheden	Vaardigheden	Vaardigheden
Aantoonbare interesse in het cultuurhistorische erfgoed Communicatief vaardig Visie op korte en langer termijn Relevant netwerk	Financieel inzicht Kennis over de winst/verliesrekening Nauwkeurig Visie op financieel beleid	Mondelinge en schriftelijke communicatieve vaardigheden	Technische /bouwkundige inzicht Communicatief vaardig Visie op technisch/bouwkundig beleid Relevant netwerk Kennis van rijksregelingen op gebied van monumentenzorg	Landbouwkundig/bosbouw-kundig inzicht/ historisch groen inzicht. Communicatief vaardig Visie op "groen" beleid Kennis van rijksregelingen op groen gebied Relevant netwerk
Diversen	Diversen	Diversen	Diversen	Diversen
Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Bij voorkeur uit de gemeente Slochteren. Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur

Bestuurslid met een netwerk in de gemeente Slochteren tevens wonend in de gemeente Slochteren	Bestuurslid met in portefeuille de aandacht voor de vrijwilligers en de vrienden	Bestuurslid met kennis van beeldende kunst, waaronder de moderne beeldende kunst	Bestuurslid met juridische kennis
Persoonskenmerken	Persoonskenmerken	Persoonskenmerken	Persoonskenmerken
Onafhankelijk Voldoende tijd Representatief Integer	Integer	Integer	Integer
Vaardigheden	Vaardigheden	Vaardigheden	Vaardigheden
Aantoonbare interesse in het cultuurhistorische erfgoed Communicatief vaardig Visie op korte en langer termijn Relevant netwerk	Affiniteit met PR Beweegt zich makkelijk tussen de vele vrijwilligers Is bereid en in staat vergaderingen en bijeenkomsten van vrijwilligers en vrienden te bezoeken	Relevant netwerk in de kunsten	Kennis op het gebied van juridische zaken Kennis op het gebied van ruimtelijke ordening
Diversen	Diversen	Diversen	Diversen
Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur	Plus expertise voorkomend op de expertiselijst afhankelijk van de samenstelling van het bestuur

Expertiselijst:

- Kennis van gemeentelijke bestuur
- Kennis van provinciaal bestuur
- Kennis van mensen met beperkingen en afstand tot de arbeidsmarkt
- Ervaring als directeur van een grote tot middelgrote organisatie profit
- Ervaring als directeur van een grote tot middelgrote organisatie non profit
- Kennis van bedrijfs sponsoring
- Kennis en ervaring met subsidieverwerving
- Netwerk binnen organisaties van mensen met niet Nederlandse achtergrond
- Netwerk binnen jongerencultuur

Aandachtpunt

Trachten bestuurders te werven die bij aantreden jonger dan 30 jaar zijn

Bijlage 5 Checklist Cultural Governance

Checklist Cultural Governance – Fraeylemaborg			
Wettelijk		ja	nee
1	Statuten	X	
2	Inschrijving Kamer van Koophandel	X	
3	Alle bestuursleden ingeschreven	X	
4	Bestuur bevoegd/eindverantwoordelijk	X	
5	Delegeert aan directie	X	
6	Bestuursreglement		0
Best practice directie			
2.1	Werving met profielschets	X	
2.2	Externe deskundigen bij werving	X	
2.3	Jaarlijks functioneringsgesprek met directeur	X	
2.4	Salaris past bij de instelling/subsidiekaders	X	
2.5	Directiereglement	X	
2.6	Relevante nevenfuncties gemeld bij bestuur	X	
Best practice bestuur			
2.7	Werving met profielschets bestuur	X	
2.8	Periodieke evaluatie profielschets	X	
2.9	Leden onafhankelijk van elkaar	X	
2.10	Geen of één voormalig directeur in bestuur	X	
2.11	Werving leden buiten eigen netwerk	X	
2.12	Evenwichtige samenstelling t.o.v. doelstelling	X	0
2.13	Gefaseerd rooster van aftreden	X	
2.14	Evaluatie voorafgaand aan herbenoeming	X	
2.15	Benoeming 3 of 4 jaar	X	
	Maximaal 2 of 3 termijnen	X	
2.16	Tussentijds aftreden indien geboden	X	
2.17	Voorzitter in functie benoemd	X	
	Vorz. primair aanspreekbaar voor bestuur en directie	X	
2.18	Relevante nevenfuncties gemeld	X	
2.19	Jaarlijkse zelfevaluatie	X	

Best practice transparantie / verantwoording			
2.20	Directie informeert bestuur / verslaglegging	X	
2.21	Best.+directie bespreken regulier voortgang	X	
2.22	Best.+directie hebben aansprakelijkheidsverzekering	X	
2.23	Alléén best.+directie communiceren extern	X	
2.24	Best. onderhoudt open verhouding met medewerkers	X	
2.25	Best. overlegt jaarlijks met accountant	X	
	Best. ontvangt rapportages van accountant aan directeur	X	
2.26	Bestuur zorgt ervoor dat medewerkers onregelmatigheden kunnen melden	X	
2.27	Bestuur vergadert volgens schema, met directeur	X	
	Bestuur vergadert 1 x per jaar zonder directeur	X	
2.28	In jaarverslag profielschets van bestuur	X	
	In jaarverslag nevenfuncties van bestuursleden	X	
	In jaarverslag nevenfuncties van directeur	X	
2.29	In jaarverslag melding hoe museum voldoet aan CG	X	

Bijlage 6 overzicht CV's medewerkers

<i>Functie</i>	<i>Opleiding</i>
Directeur	MGM Master of General Managment
Conservator	Drs. Kunstgeschiedenis, cursus Museaal beheer
Hoofd interne Dienst	HAVO, Douanier. Opleidingen: bouwkunde, kennis bosbeheer, intervisie, BHV, Arbo
Scholen ontvangst, gastvrouw, gids	Leraar opleiding geschiedenis, onderwijs acte Textiele werkvormen, Middenstandsdiploma
Huwelijksgastvrouw	Huishoudkundig lerares
Medewerker algemene dienst	Cursus boomaanplant en onderhoud, cursus hout parasieten, EHBO, VCA, LAS veehouderij
Medewerker algemene dienst	KMBO, Buitengewoon Opsporingsambtenaar, EHBO, Politie Keurmerk Veilig Wonen, Stadswacht cursus, NTI middenstandscursus, Leerlingwezen Bosbouw en cultuurtechniek
Medewerker algemene dienst	KMBO timmertechneek, diploma facilitaire dienstverlening